

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 800 fr. per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

De Organisatie van de Gemeenschappelijke Markt en de Europese Eenmaking^(*)

1. «L'Europe ne se fera pas d'un coup, ni dans une construction d'ensemble : elle se fera par des réalisations concrètes, créant d'abord une solidarité de fait.»

Met deze woorden bedoelde Robert Schuman, in zijn bekende rede van 9 mei 1950, die het ontstaan heeft gegeven aan de E.G.K.S. en daarmee aan de Europese integratie, dat elke organisatievorm ten dele een juridische weerspiegeling van de werkelijkheid is en dat een doeltreffender Europees regeringsstelsel kan worden opgebouwd naarmate de integratie vordert.

Het doel van dit artikel is, aan te tonen, hoe de structuur en de bevoegdheden van de Europese instellingen door de groeiende éénwording onvermijdelijk gewijzigd zijn en nog zullen veranderen.

2. De eerste stap tot de éénmaking was de oprichting, door het Verdrag van Parijs van 18 april 1951, van een gemeenschap met, jammer genoeg, als basis kolen en staal, een concept van de negentiende eeuw. De bedoeling was de geallieerde bezettingscontrole over de Duitse zware industrie te vervangen door deze van een supranationale instantie, die ook rechtsmacht zou uitoefenen over de zware industrie van de Westeuropese geallieerden. Was de opvatting verouderd, de gemeenschap was toch revolutionair omdat daarmee een mechanisme ontstond waardoor de weg naar de politieke éénmaking gebaad werd.

De structuur van de E.G.K.S. was drieledig : de Hoge Autoriteit was als het ware de gemeenschappelijke Regering van de zes lidstaten ; de Bijzondere Raad van Ministers, de vertegenwoordiging van de zes regeringen, controleerde de Hoge Autoriteit en regeerde mee ; de Gemeenschappelijke Vergadering, sinds 1960 het Europees Parlement, oefende controle uit op het gevoerde beleid en had het recht de Hoge Autoriteit vragen te stellen.

De hoop die men had gesteld in het E.G.K.S.-verdrag, het verdrag dat de vrede in Europa moest garanderen door de oorzaak van oorlog, de kolen- en staalproductie, aan een gemeenschappelijk beleid te onderwerpen, werd door de mislukking van de Europese Defensiegemeenschap

en de Suez-krisis getemperd. De Europese relance moest niet op het militair-politiek domein, maar op het economische geschieden⁽¹⁾.

3. De Europese Economische Gemeenschap, die tot doel had een gemeenschappelijke markt tussen de lidstaten van de E.G.K.S. en de eventueel later aansluitende staten tot stand te brengen, zag het licht, op 25 maart 1957, door het Verdrag van Rome. Ook de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, die noodzakelijk was om de hoge researchkosten in de sector van de kernenergie gezamenlijk te dragen, ontstond toen. De structuur van deze beide instellingen was nagenoeg dezelfde als die van de E.G.K.S. De Commissie was de pendant van de Hoge Autoriteit, maar had minder bevoegdheden ; de Raad van Ministers kwam overeen met de Bijzondere Raad van Ministers van de E.G.K.S., en het Europees Parlement werkte voor de drie Gemeenschappen.

4. Het ontstaan van de Europese Instellingen is niet alleen van belang voor de lidstaten zelf, maar ook buiten de Gemeenschap wordt het ontstaan van een Verenigd Europa door sommigen beschouwd als de meest belangrijke gebeurtenis van de eeuw⁽²⁾. Hoe nodig het is dat de Europese landen optreden als een gemeenschap, bleek wel in de onderhandelingen voor de Kennedy-ronde in 1963. De besprekingen die voorzitter J. Rey op 7 februari 1968 in het Witte Huis voerde, wijzen erop, dat de Europese Gemeenschappen als internationale rechtspersoon worden erkend.

5. De nodige etappes voor de realisatie van de Europese Gemeenschap zijn de reeds in 1967 geschiedte fusie van de Instellingen, de geleidelijke evolutie in de bevoegdheden van de organen en tenslotte de fusie van de Verdragen. Elk van deze wijzigingen zouden wij hieronder willen bespreken.

I. De fusie van de Instellingen.

6. Artikel 232 van het E.E.G.-verdrag : «1. De bepalingen van dit Verdrag brengen geen wijziging in die van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap

(*) Hierbij danken wij van harte Prof. L.P. Suetens die zo vriendelijk geweest is dit artikel na te kijken.

voor Kolen en Staal (...); 2. De bepalingen van dit Verdrag doen geen afbreuk aan die van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoom-energie.» duidt erop, dat elk van de drie Gemeenschappen een eigen regeling heeft voor hetzelfde grondgebied. De drie Gemeenschappen worden wel eens vergeleken met de H. Drievuldigheid: elk is een gemeenschap met een eigen domein, maar geen is de Gemeenschap zelf; deze wordt enkel gevormd door de drie samen⁽³⁾.

7. Alhoewel de drie gemeenschappen zelfstandig waren, lag het voor de hand dat men, om de kosten en het personeel zoveel mogelijk te beperken, vroeg of laat sommige instellingen gemeenschappelijk moest maken.

Deze fusie begon reeds bij de oprichting van de E.E.G. en Euratom, toen het Europees Parlement en het Hof van Justitie, zoals ze in het Verdrag van Rome ingesteld waren, de Gemeenschappelijke Vergadering en het Hof van Justitie van de E.G.K.S. vervingen. Het Economisch en Sociaal Comité was vanaf de oprichting gemeen aan de E.E.G. en de Euratom⁽⁴⁾. De executieven, de Raad en de Commissie, werden echter niet gemeenschappelijk gemaakt. De Raad van de drie Gemeenschappen kon dezelfde leden bevatten; dit hing uitsluitend van de lidstaten af: «Iedere regering vaardigt een van haar leden af»⁽⁵⁾. De Verdragen stelden daarentegen eisen voor de Commissieleden: een algemene bekwaamheid wordt gevergd in het E.E.G.- en in het E.G.K.S.-verdrag; het E.G.A.-verdrag eist een algemene bekwaamheid in verband met haar bijzonder doel⁽⁶⁾. Hieruit blijkt dat de Commissieleden van de E.E.G. en van de E.G.A., en de leden van de Hoge Autoriteit uit verschillende middelen moeten worden gerecruteerd en dat er dus moeilijk een Commissie voor de drie Gemeenschappen werken kan, als men de Verdragen niet zou wijzigen.

8. Een verandering was geboden, maar deze ingreep zou zo klein mogelijk moeten zijn. «L'art pour l'art» is in het recht nooit aan te raden. Het structuurprobleem van een instelling is ondergeschikt aan haar doel en de Europese integratie was in 1965, toen het fusieverdrag gesloten werd, nog niet zo ver gevorderd, dat men de specifieke doelen van de drie Gemeenschappen kon vervangen door één. De definitieve fusie van de Gemeenschappen zou slechts mogelijk zijn als de E.E.G. niet alleen in wording zou zijn, maar definitief tot stand zou zijn gekomen, zoals de E.G.K.S. reeds was.

Om het probleem van de verhouding tussen de drie Gemeenschappen te regelen, waren er drie mogelijke oplossingen: een administratief akkoord tussen de executieven van de verschillende Gemeenschappen, een personele unie of een fusie.

De eerste mogelijkheid, een administratief akkoord tussen de executieven van de verschillende organen van de verschillende Gemeenschappen, waarin hun onderlinge coöperatie en coördinatie geregeld zouden worden, loste het probleem niet op, want steeds zouden er drie instellingen blijven met eigen organisaties en doelstellingen.

De tweede oplossing was een personele unie: hiermee bedoelen we dat dezelfde personen zouden zetelen in de corresponderende executieven van de Gemeenschappen. Deze oplossing had het voordeel dat ze doelmatiger was dan de vorige en ogenschijnlijk zonder enige procedure te realiseren viel; de lid-staten moesten enkel dezelfde personen benoemen. Toch waren er in feite verdragswijzigingen nodig om deze persoonlijke unie mogelijk te maken. In de E.G.K.S. waren de leden van de Hoge Autoriteit voor zes jaar benoemd, het mandaat van de commissieleden van de E.E.G. en de Euratom liep vier jaar. In de Hoge Autoriteit en de E.E.G.-commissie zetelden negen leden, in de Euratom-commissie slechts vijf; coöptatie geschiedde

alleen in de Hoge Autoriteit⁽⁷⁾. De eenvoud van de tweede mogelijkheid was dus slechts schijn en vermits de Verdragen moesten gewijzigd worden, was een meer diepgaande ingreep lonender.

De derde en de beste oplossing was de fusie van de uitvoerende organen. Het enige nadeel was dat de organen verschillende machten zouden hebben naargelang de Gemeenschap waarvoor ze werken⁽⁸⁾. In elk bestuur veranderen de bevoegdheden echter volgens het kader waarin gehandeld wordt. In feite verschillen de bevoegdheden van de executieven in de drie Gemeenschappen niet zo erg: de Hoge Autoriteit, die door het Verdrag zelfstandig werd gemaakt dan de Commissie, vroeg toch, in gevallen waar het Verdrag dit niet gebod, de toestemming van de Raad; de supranationaliteit van de E.G.K.S. was meer schijn dan werkelijkheid⁽⁹⁾.

9. Het aantal commissieleden moest ook bepaald worden. Het was onmogelijk dat alle leden van de Hoge Autoriteit en van de Commissies in het nieuwe orgaan zouden zetelen: een Commissie met 23 leden was niet handelbaar. De Politieke Commissie van het Parlement stelde in november 1960 vijftien leden voor: veertien leden zouden door de regeringen gekozen worden en dezen zouden nog één lid coöpteren⁽¹⁰⁾. Dit gebruik van de Hoge Autoriteit had tot doel een vertegenwoordiger van de werknemers in het Europees beleid op te nemen, die niet gebonden zou zijn aan het parlementair bestel van zijn land, dat hem anders zou gekozen hebben, maar die de internationaliteit van de werkende klasse tot uiting zou brengen. Later gaf de Commissie de idee van de coöptatie op omdat ze van mening was dat een vertegenwoordiger van de vakbonden voortaan ook langs de gewone weg kon worden gekozen. De arbeidersbeweging reageerde hevig tegen dit voorstel, dat nochtans bij de fusie van de Instellingen werd aangevaard. Ze hoopte dat de coöptatie bij de fusie van Verdragen opnieuw zou ingevoerd worden⁽¹¹⁾.

In het verslag van oktober 1961 stelde de Politieke Commissie voor negen leden in plaats van veertien te benoemen⁽¹²⁾. Minder dan negen kon de ene Commissie niet bevatten als men haar betekenis mat aan die van de twee belangrijkste organen wier functie ze zou overnemen en die toch ook elk negen leden telden.

Een Commissie met meer dan negen leden was ook niet raadzaam, vooral in het licht van de mogelijkheid dat nieuwe lid-staten zouden toetreden; wanneer gans Europa deel zou uitmaken van de Europese Gemeenschap, het uiteindelijk doel tenslotte van de eenwording, zou de Commissie te uitgebreid zijn, indien elk nieuw lid zijn proportionele vertegenwoordiging in de Commissie zou eisen⁽¹³⁾.

10. Op 8 april 1965 werd, op voorstel van de Raad, het fusieverdrag door de Lid-Staten te Brussel gesloten⁽¹⁴⁾. Ondanks het feit dat het Europees Parlement vier commissies aangesteld had om het probleem te onderzoeken, kwam de overeenkomst tot stand vooraleer deze commissies hun werk beëindigd hadden; een treffend bewijs van de gebrekkige verstandhouding tussen het Parlement en de Raad.

Het Verdrag heeft tot doel de executieven van elke Gemeenschap te versmelten tot één Raad en één Commissie. Het Comité van Vertegenwoordigers der Staten-Leden van de E.E.G. krijgt ook bevoegdheden in de E.G.K.S. De fusie van de executieven is nog geen fusie van de Gemeenschappen. De drie Verdragen blijven bestaan en de gemeenschappelijke organen bewaren de bevoegdheden die deze Verdragen hun geven: ze vervangen enkel de drie Raden, de Commissies van de E.E.G. en de Euratom en de Hoge Autoriteit.

Men heeft zich door het Verdrag van Rome laten inspireren om de structuur van de ééngeworden executieven te bepalen, omdat dit Verdrag belangrijke verbeteringen inhield, in vergelijking met het E.G.K.S.-verdrag; de praktijk had in 1957 de zwakke punten van dit laatste reeds aangetoond.

In de nieuwe Commissie zullen negen leden zetelen; voorlopig zijn het er echter, tot de fusie van de Verdragen, of ten laatste tot begin 1969, veertien. Het mandaat van de commissieleden is vier jaar; dit valt te betreuren omdat reeds in de E.E.G.-commissie deze korte termijn een gevaar betekende voor de werking van Commissie.

Artikel 10 bevestigt de onafhankelijkheid van de Commissie; artikel 17 schrijft de eenvoudige meerderheidsstemming in de Commissie voor, waardoor het collegiaal karakter van dit orgaan verzekerd wordt; in artikels 6 en 8 wordt de gekwalificeerde meerderheid van de E.E.G. tot de E.G.K.S. uitgebreid.

Op het ene budget voor de werking van de drie Gemeenschappen (in de plaats van de vroegere vijf — de Euratom en de E.G.K.S. hadden er elk twee) bestaan er uitzonderingen: de E.G.K.S. blijft gefinancierd door de heffingen; de subsidies van de E.G.K.S. en het research-budget en de investeringen van de Euratom blijven aan hun specifieke regeling onderworpen. In ruil voor het verhuizen van de Hoge Autoriteit naar Brussel, mag Luxemburg het Hof van Justitie, de Europese Investeringsbank en enkele malen in het jaar, de Raad herbergen.

Het fusieverdrag is in geen enkel belangrijk punt in strijd met de Verdragen van Rome en Parijs.

Het verdrag moest in werking treden op 1 januari 1965; in feite werd het 1 juli 1967, omdat de Nederlandse Staten-Generaal lange tijd weigerden het pakt te bekrachtigen zolang de macht van het Europees Parlement niet vergroot werd. De Belgische Kamer had het reeds op 26 januari en de Senaat op 5 april 1966 goedgekeurd.

11. Vanaf 1 juli 1967 werd de organisatie snel opgebouwd; 5500 ambtenaren moesten tewerk gesteld worden; de leden van de Commissie verdeelden de bevoegdheden en benoemden de nodige directeurs-generaal (waarbij men helaas meer belang hechtte aan de nationale en politieke dosering dan aan de bekwaamheid). Spoedig echter ontstonden er wrijvingen met de Raad van Ministers, omdat de getalstrekke van de verschillende diensten te groot was naar zijn zin. Zoals in elke administratie die op gang komt, verliep de onderlinge samenwerking ook niet naar wens.

Het doel van de fusie was niet ambtenaren af te danken, maar wel hen van dubbele taken los te maken, zodat ze problemen konden oplossen die door het personeelstekort te zeer verwaarloosd waren, bijv. het energiebeleid, of de regionale politiek⁽¹⁵⁾. De Commissie wil door haar gecoördineerde opzoeken en haar beslissingen al het mogelijke doen om de « Défi américain » te trotseren.

De vraag kan gesteld worden of de fusie van de instellingen opportuun was voor de Europese integratie: heeft men daardoor de weg gebaad voor een fusie van de Verdragen, of heeft men daarentegen, door de instellingen aan de tijd aan te passen, een nuttige aanleiding om de Verdragen te fusioneren, verloren?

Had men misschien beter gewacht tot de Verdragen versmolten zouden zijn, om dan de Europese organisatie blijvend in te richten? De werkelijkheid heeft deze vraag achterhaald.

II. De evolutie in de bevoegdheden van de organen.

12. Thans worden de huidige werking en de mogelijke evolutie van de organen die in het E.E.G.-verdrag opgericht werden — de raad van Ministers, de Commissie en

het Europees Parlement — besproken. De E.G.K.S. stelt zoveel problemen niet als de E.E.G., omdat de supranationaliteit van de Hoge Autoriteit de verhouding tussen deze Gemeenschap en de Lid-Staten in een klaarder licht stelt. Het enige probleem, het Europees Parlement, wordt trouwens ook in het E.E.G.-kader behandeld. De toekomst van de E.G.K.S. is daarenboven onzeker, omdat deze Instelling waarschijnlijk overkoepeld en opgeslorpt zal worden door de E.E.G., die een meer algemene economische politiek behartigt. Ook voor de Euratom geldt deze laatste opmerking. Dit probleem wordt grondiger in een volgend deel behandeld.

Drie aspecten van de E.E.G.-organisatie dienen besproken te worden: de onderlinge verhouding tussen de Commissie en de Raad van Ministers, de rol van het Europees Parlement en zijn verhouding tot de Raad en de Commissie.

A. De verhouding tussen de Commissie en de Raad van Ministers.

13. Om de verhouding tussen de Raad en de Commissie te kunnen ontleden, is het nodig eerst de Instellingen zelf onder de loupe te nemen.

De Raad van Ministers vertegenwoordigt de regeringen van de lid-staten en zijn leden worden elke maal als de Raad vergadert, door de nationale regeringen afgevaardigd. De Commissie is supra-nationaal en haar leden zijn voor vier jaar benoemd. In de Raad kan er zelden unanimité heersen omdat er altijd een staat zal zijn die enig nadeel van een maatregel zou ondervinden, en er dus tegen zal stemmen. Art. 148 van het E.E.G.-verdrag schrijft dan ook, naargelang het geval, de volstreekte of gekwalificeerde meerderheid voor de beslissingen van de Raad voor.

De Commissie waakt over het algemeen Europees belang, en over de uitvoering van het Verdrag. Ze is het « geweten » van de Economische Gemeenschap; haar politiek maakt geen som van de nationale belangen der lid-staten, maar ze transcendeert deze belangen en vergelijkt ze met deze van de Europese Gemeenschap. De Commissie zorgt voor de eenheid, die de Raad van Ministers onmogelijk kan opbrengen. In de besprekingen over toelating van Engeland tot de Euromarkt was het de Commissie die, ter vervulling van de doelstellingen van het Verdrag, de vervulling van de Markt voorstond, terwijl Frankrijk er op grond van zijn nationaal belang, in de Raad tegen stemde.

14. Bij een oppervlakkige lezing van het E.E.G.-verdrag, heeft men de indruk dat de Raad meer bevoegdheden bezit dan de Commissie: de Raad mag de belangrijkste beslissingen treffen; hij heeft het reglementeringsrecht en hij mag zelfs de beslissingen van de Commissie herroepen⁽¹⁶⁾.

In werkelijkheid heeft de Commissie wel andere, maar toch even belangrijke bevoegdheden als de Raad. Volgens het Verdrag moet de Commissie de Raad, zelfs in de meest belangrijke aangelegenheden, voorstellen doen, die in feite bindend zijn omdat de Raad ze niet naar behoefte kan wijzigen of verwerpen; het zijn immers beslissingen die de Raad slechts bij unanimité kan wijzigen. Dit is een zeer strenge procedure die praktisch nooit zal kunnen aangewend worden, omdat er altijd wel een lid-staat zal zijn die enig voordeel heeft van de voorgestelde maatregel en er dan ook niet tegen zal stemmen⁽¹⁷⁾.

In het voorstellen en het uitvoeren van de maatregelen, ligt de reële macht van de Commissie, die, alhoewel ze op het eerste zicht minder spectaculair is dan die van de Raad, de werking van deze laatset regelt.

15. In feite heeft de Economische Gemeenschap een twee-hoofdige regering, de Raad van Ministers en de Com-

missie. De Raad kunnen wij vergelijken met een staats-hoofd dat uitgebreide machten heeft en wiens persoon bij het publiek verbonden wordt aan de door de regering bereikte resultaten; de Commissie is als een echte regering met discretie, maar meer effectieve bevoegdheden.

De samenwerking tussen de Raad en de Commissie is het ideale krachtenkoppel die het beleid van de Gemeenschap richt, alhoewel sommige auteurs verkiezen dat de Raad en de Commissie én het Europees Parlement, elk een deel van het beleid op zich zouden nemen. Als dit volmaakt «*ménage à trois*» niet te verwezenlijken zou vallen, geven ze er de voorkeur aan dat deze organen alleen zouden werken. Het verleden heeft aangetoond dat de Hoge Autoriteit het best werkte als ze alleen functioneerde⁽¹⁸⁾.

16. De bevoegdheden van de Raad en de Commissie kwamen ernstig ter sprake naar aanleiding van de crisis van 1965, toen de draagwijdte van art. 155 van het E.E.G.-verdrag, waardoor de Commissie niet alleen een uitvoerend orgaan van de Raad is, maar ook een eigen functie krijgt, betwist werd.

De aanleiding tot deze crisis was het voorstel van de Commissie waardoor haar macht groter zou worden⁽¹⁹⁾. Ondanks het feit dat Frankrijk door dit voorstel een gunstig financieel regime m.b.t. de landbouwheffingen verkreeg — er werd gesproken over een politieke koop —, wilde de Gaulle toch geen concessies doen. Alhoewel de Commissie in een Memorandum de zaak goed wilde maken, was het probleem van haar bevoegdheid t.o.v. die van de Raad, gerezen⁽²⁰⁾. President de Gaulle gaf zijn opvatting over de Europese integratie en de wijze waarop deze moest geschieden, zeer duidelijk weer in zijn persconferentie van 9 september 1965⁽²¹⁾. Frankrijk wilde door multilaterale overeenkomsten de economische eenwording verwezenlijken, zonder overdracht van bevoegdheden aan een supra-nationale instelling. De Gaulle's slagzin «*l'Europe des Patries*», in feite «*l'Europe des Etats*», betekende een aanslag op de bevoegdheden die het Verdrag de Commissie had toegekend.

De Akkoorden van Luxemburg van 28 en 29 januari 1966, regelden de betwiste verhouding⁽²²⁾.

Alhoewel de zes landen het erover eens waren dat de ministers in de schoot van de Raad hun verschillende opinies zoveel mogelijk moesten verzoenen, en dat de beslissingen genomen dienden te worden, niet alleen in het belang van de Lid-Staten, maar vooral in het belang van de Gemeenschap, volgens art. 2 van het Verdrag van Rome bepaald, voerde de Franse delegatie het volgende aan: «*Lorsqu'il s'agit d'intérêts très importants, la discussion devra se poursuivre jusqu'à ce que l'on soit parvenu à un accord unanime.*» Het is wel onnodig te zeggen dat door de opname van dit principe in de Akkoorden, de werking van de Instellingen aanzienlijk gehinderd werd, temeer daar een «*interrêt très important*», zoals het Europees Parlement opmerkte, een zeer twijfelachtig begrip is, dat men naar believen zou kunnen aanwenden om de toepassing van het Verdrag te verhinderen⁽²³⁾.

17. Het belangrijkste deel van deze Akkoorden, die zeven punten bevatten en daarom de heptaloog — door sommige boze tongen de zeven hoofdzonden — genoemd worden, verzekert echter de ondergeschiktheid van de Commissie aan de Raad, zodat we mogen spreken van een «*Code de bonne conduite*» voor de Commissie.

Art. 1 bepaalt dat de Commissie, vooraleer een voorstel van bijzondere betekenis goed te keuren, passende contacten zou moeten opnemen met de verschillende regeringen, d.w.z. met de Raad, «*de anti-commissie*». Wat juist een «*voorstel van bijzondere betekenis*» is, hangt van de willekeur van de Raad af.

De Voorzitter van de Commissie en de Voorzitter van de Raad moeten, volgens art. 3, gezamenlijk de geloofsbrieven van de hoofden der missies van derde landen, die bij de Gemeenschap geaccrediteerd zijn, ontvangen, en de Raad moet, volgens art. 4 zo vlug mogelijk ingelicht worden over elk contact van de Commissie met vertegenwoordigers van derde staten.

Het financieel toezicht van de regeringen op de Commissie wordt vergroot: niet alleen de gedane uitgaven worden gecontroleerd, maar ook de opportuniteit van de toekomstige uitgaven zal mogen nagegaan worden (art. 7).

18. De meningen over de Akkoorden van Luxemburg zijn gevarieerd. Sommigen beschouwen deze Akkoorden als een feitelijke aanpassing van het Verdrag van Rome, en niet als een fundamentele wijziging «*La machine reste intacte, même si au demeurant, elle fonctionne à un rythme qui n'est pas celui que ses constructeurs avaient prévu.*»⁽²⁴⁾.

De Commissie zelf aanvaardde de Akkoorden niet. Zoals de Heer Vredeling, in het debat van 3 juli 1968, voor het Europees Parlement aanvoerde, bestaat er door de heptaloog een gevaar dat de Commissie zou afglijden naar de positie van een secretariaat van de Ministerraad. «*Er bestaat geen enkel meningsverschil over het beginsel, waarop de rol van de Europese Commissie berust, en dat gevormd wordt door de politieke onafhankelijkheid van de Commissie, die slechts verantwoordelijkheid verschuldigd is tegenover het Europees Parlement*», verklaarde Voorzitter J. Rey toen te Straatsburg. «*We hebben nimmer de Akkoorden van Luxemburg, die geheel langs ons heengaan, erkend. Wat betreft de heptaloog, hierover is nimmer door de Raad met ons gesproken. Deze heptaloog is een document dat tot het verleden behoort en dat men maar beter kan vergeten.*»⁽²⁵⁾.

19. Er zijn twee manieren waarop de instellingen kunnen veranderen: de supra-nationaliteit wijzigen in een tussen-staatse samenwerking, door het principe van de meerderheid van stemmen te vervangen door de unanimiteit, of de executieven verstevigen, in feite alleen de Commissie, daar deze voorlopig nog het enige orgaan is dat werkelijk het belang van de Gemeenschap vertegenwoordigt. Volgens de eerste methode, die de Akkoorden van Luxemburg nastreefden, zou de Europese Gemeenschap spoedig vervallen. Voor de toekomst van de integratie is de kordate afwijzing van de heptaloog door de Commissie, des te meer toe te juichen.⁽²⁶⁾

B. De rol van het Europees Parlement.

20. Het Europees Parlement is, alhoewel het uit parlementsleden bestaat, nog geen parlement.

Een parlement heeft wetgevende macht en bezit de mogelijkheid om de politiek van de regering te richten, door het vertrouwen dat deze laatste in de parlementsvergadering moet genieten wil ze aan de macht blijven, en door de goedkeuring van de begroting. Een parlement heeft zegingschap over de buitenlandse politiek van de regering doordat het de afgesloten verdragen moet bekrachtigen.

Het Europees Parlement heeft slechts een gering deel van deze bevoegdheden. De mogelijkheid die het bezit om de gevoerde politiek te beoordelen is beperkt, daar alleen de Hoge Autoriteit en de Commissie ervoor verantwoordelijk zijn; de Raad van Ministers wordt er enkel gehoord. Meestal moet het Parlement zich beperken tot adviezen.

Wil het Parlement dezelfde rol hebben als de nationale parlementen, dan zou de Raad van Ministers ertegenover verantwoordelijkheid verschuldigd moeten zijn en zou het

zwaartepunt van de wetgevende en budgetaire macht bij de Vergadering moeten liggen!

Wil men dit bereiken, dan dienen de leden van het Europees Parlement, die aangewezen worden « volgens de door iedere Lid-Staat vastgestelde procedure », zoals art. 138 van het E.E.G.-verdrag voorschrijft, niet meer door de nationale parlementen afgevaardigd, maar rechtstreeks door het volk gekozen te worden. Het is onwaarschijnlijk dat in de onmiddellijke toekomst de lid-staten deze ingrijpende wijziging, die zou meebrengen dat het Europees bestuur als een zelfstandige nationale regering werkt, zullen invoeren, een beslissing waardoor hun eigen soevereiniteit ingekrompen wordt. De bevoegdheden van de Europese Instellingen zijn immers complementair t.o.v. de bevoegdheden van de nationale parlementen en regeringen.

Men zal rtouwens met de machtsuitbreiding van het Europees Parlement wachten tot de economische integratie voltooid is. De executieven hebben een te grote rol in de realisatie van de Gemeenschappelijke Markt, opdat men hun dynamische kracht, door een vermindering van hun bevoegdheden, zou remmen ⁽²⁷⁾.

21. Anders is de toestand bij de Verenigde Naties: het U.N.O.-Handvest regelt de oprichting van een organisatie, die niet zoals de E.E.G. meer bevoegdheden zal krijgen naarmate de integratie vordert. Door het optimisme dat er in 1945 heerste is het te verklaren dat men de V.N. een nationale regeringsstructuur gegeven heeft zonder dat een van de leden zijn soevereiniteit heeft ingeroepen, om de macht van de V.N. in te korten. Het verleden heeft echter bewezen dat de machtige U.N.O.-organisatie, ondanks het Handvest, toch niet zo goed kon werken. Zo komt het dat de Algemene Vergadering van de V.N., meer bevoegdheden heeft dan het Europees Parlement: ze mag het budget goedkeuren, de niet-permanente leden van de Veiligheidsraad verkiezen en zelfs, in sommige gevallen, handelend optreden ⁽²⁸⁾.

22. W. Hallstein stelde een kleine verandering voor die de bestaande bevoegdheden van de executieven praktisch niet zou wijzigen, maar toch aan het Parlement een deel van de wetgevende macht zou toekennen. De Commissie zou aan de Raad en het Parlement voorstellen kunnen overmaken, of deze laatste zouden ook zelf het initiatief kunnen nemen. Als de Raad niet zou beslissen zoals het Parlement zou adviseren, zou dit laatste een tweede advies moeten geven, dat, als het met twee-derden van de stemmen tot stand zou komen, de Raad zou binden.

H. J. Glaesner stelde voor een conciliatie-commissie, in de aard van deze die in art. 77 van de Duitse grondwet opgericht werd, in het leven te roepen om de geschillen tussen de Raad en de Commissie op te lossen ⁽²⁹⁾.

Herhaaldelijk werden ook voorstellen gedaan om, zonder de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid aan het Parlement toe te kennen, dit toch het recht te geven om de Raad amendementen en voorstellen over te leggen ⁽³⁰⁾.

C. De verhouding tussen het Europees Parlement en de Raad van Ministers.

23. De verhouding tussen het Europees Parlement en de Raad is gebrekkig, zolang het Parlement niet rechtstreeks gekozen wordt door de 180 miljoen inwoners van de Gemeenschap.

Het nationaal parlement duidt haar vertegenwoordigers in het Europees Parlement aan, en de regering, die door dezelfde kiezers verkozen wordt, heeft haar afgevaardigde in de Raad, zodat er van een contrôle van het Parlement op de Raad helemaal geen sprake kan zijn. Niet de Europese Vergadering, maar de nationale parlementen controleren in feite de Raad.

Ook al zou het Europees Parlement rechtstreeks gekozen worden, toch zou de Raad er geen verantwoordelijkheid aan verschuldigd zijn, omdat de ministres die de nationale regeringen in de Raad vertegenwoordigen, als lid van deze regeringen verantwoordelijk zijn t.o.v. de nationale parlementen. Dit maakt de verantwoordelijkheid t.o.v. het Europees Parlement minder effectief daar de ministers in de eerste plaats door hun regering gezonden worden, en zij, als lid van die regering, door het nationaal parlement beoordeeld zullen worden.

24. De verhouding tussen het Parlement en de Commissie zou ook veranderen als het Europees Parlement rechtstreeks gekozen zou worden. Daar de Raad, zoals aangetoond, verantwoordelijk kan zijn t.o.v. het Parlement, zal de Commissie alleen de volledige regeringsverantwoordelijkheid op zich moeten nemen. De Commissie voert tot nog toe vooral de beslissingen, die de Raad tot uitvoering van het Verdrag neemt, uit; naarmate de integratie vordert zal deze taak van de Commissie wegvallen en zal ze zelf het bestuur van de Europese Gemeenschap op zich nemen.

De Duitse staatsinrichting zou in de Gemeenschap gerealiseerd kunnen worden: de Commissie kunnen wij beschouwen als de Europese regering; de Raad van Ministers is te vergelijken met de Bundesrat, waarin de vertegenwoordigers van de Landen zetelen; het Parlement zou de functies van de Bundestag in het Europees bestel op zich nemen, vooral wanneer het rechtstreeks door de inwoners van de Gemeenschap verkozen wordt.

Wij kunnen ook de toekomstige Europese Organisatie vergelijken met de Amerikaanse federale regering; de opmerkingen van Paul Valéry: « L'Europe aspire à être gouvernée par une Commission américaine » is volkomen juist ⁽³¹⁾.

III. De fusie van de Verdragen.

25. Alhoewel de instellingen van de Gemeenschappen reeds gefusioneerd zijn, blijven, zoals hoger werd aangestipt, de Verdragen hun onderscheiden gebieden regelen, hoewel het E.G.K.S.-verdrag de kolen- en staalproductie in de zes landen regelt « in harmonie met de algemene economie van de deelnemende staten. » (art. 2). Art 232 van het E.E.G.-verdrag, waardoor de drie verdragen onafhankelijk van elkaar gesteld worden, krijgt een kort bestaan toegewezen: het is immers onlogisch de verschillende regelingen m.b.t. hetzelfde domein te handhaven. Een fusie van de Verdragen is gewenst om eenheid en klaarheid in de Europese Gemeenschap te brengen. De rechtslogica eist dat de Gemeenschappen samengevoegd worden omdat de verschillende tijdstippen, waarop de Verdragen ontstaan zijn, de verschillende organisaties niet meer billijken ⁽³²⁾.

26. Er zijn echter tal van verschilpunten die een komende versmelting van de Verdragen in de weg staan.

Het E.G.K.S.-verdrag kwam in de plaats van het interne recht en de staat verloor een deel van zijn bevoegdheden op het gebied van Kolen en Staal ⁽³³⁾. Het E.E.G.-verdrag daarentegen regelt alleen de tussen-staatse handel, zodat het nationaal recht de interne handel mag regelen: de E.E.G. beperkt zich tot de coördinatie en de samenwerking van de nationale economische politieken, zonder zich uit te spreken over de inhoud en de grenzen van de te volgen politieken ⁽³⁴⁾.

De E.G.K.S. is als het ware een vrijhandelszone: buiten de bepaling van art. 6, al. 2, geldt te alleen voor de producten die in de zes landen geproduceerd worden; er is geen gemeenschappelijk buitentarief en geen vrij verkeer voor goederen die uit de derde staten afkomstig zijn. De E.E.G. wilde daarentegen een douane-unie zijn met een

gemeenschappelijk buitentarief en een vrij verkeer van goederen.

De E.G.K.S. moest onmiddellijk het bestuur van de kolen- en staalmarkt op zich nemen, met uitsluiting van de bevoegdheid van de regeringen. De E.E.G. moest vooral de verhoudingen tussen de regeringen verzorgen en enkele administratieve taken op zich nemen.

Deze verschilpunten komen niet in dezelfde mate tot uiting voor de Euratom, daar de kernenergie in feite uitsluitend in de handen van de staten is en in een nog zo pril stadium verkeert, dat er moeilijk sprake kan zijn van concurrentieregelingen enz. De organisatievorm van de Euratom heeft tot doel de coördinatie mogelijk te maken. Gezien het eerder gering belang van Euratom voor de Europese integratie en zijn gelijkenis met de bestaande E.E.G. en E.G.K.S., mogen wij besluiten dat, als de technische problemen van de fusie van de E.G.K.S. met de E.E.G. opgelost zijn, het Euratom-verdrag gemakkelijk in het ene Verdrag zal kunnen opgenomen worden.

27. Korthedshalve bespreken wij enkel de belangrijkste verschilpunten tussen het E.G.K.S.-verdrag en het E.E.G.-verdrag.

Het E.G.K.S.-verdrag verbiedt bijv., in tegenstelling tot de E.E.G., die een soepelere regeling heeft, elke steunmaatregel van een staat in de vorm van subsidies, douanetarieven, enz. ⁽³⁵⁾.

Dit verbod werd versoepeld door de Beschikking 3-65 van de Hoge Autoriteit, waardoor de staten de bevoegdheid krijgen om directe of indirecte steun aan de kolen- en staalondernemingen te verlenen ⁽³⁶⁾. Deze beschikking vermindert echter de macht van de Hoge Autoriteit, zodat de E.G.K.S. door deze maatregel haar dynamisme verloren heeft, daar voortaan niet alleen de Hoge Autoriteit, maar ook de Lid-Staten de kolen- en staalproductie kunnen regelen. Het Europees belang heeft opnieuw plaats geruimd voor het nationaal belang.

Het verschil tussen de strengere regels van het E.G.K.S.-verdrag en de meer soepele E.E.G.-regeling komt ook tot uiting in art. 67 van het E.G.K.S.-verdrag enerzijds en art. 101-102 van het E.E.G.-verdrag anderzijds met betrekking tot een eventueel ontstane « distorsie ».

Het E.G.K.S.-verdrag verbiedt de discriminatie voor alle ondernemingen van de kolen- en staalbranche. Het E.E.G.-verdrag kent dit verbod alleen in bepaalde gevallen. Het enige discriminatieverbod dat in het E.E.G.-verdrag altijd geldt is de discriminatie « op grond van nationaliteit » ⁽³⁷⁾.

28. Maar de fusie van de Verdragen werpt meer problemen op, dan enkel een oplossing te vinden voor de juridische tegenstellingen; ook de wenselijkheid om zekere instellingen te behouden, moet onderzocht worden. Dat de E.E.G. de steunpilaar is voor de Europese Gemeenschap, staat buiten twijfel, maar wat is de betekenis van de E.G.K.S. en van de Euratom voor de Europese integratie?

De kolen- en staalproductie is het grote zorgkind van Europa. Wat in 1951 onmisbaar leek om de Europese integratie aan te vatten, is in 1968 een bron van groeiende kommer geworden.

Het is de vraag of de binding: kolen en staal nog enige zin heeft; een specifieke staalpolitiek is op dit ogenblik niet meer nodig. Bovendien is er geen reden meer om de kolenproductie zwaar te bevoordelen, zodat men in de energiesector de andere industriën, zoals bijv. de petroleumnijverheid, achteruit stelt.

De Verdragen van Rome en Parijs huldigen de vrije mededinging; waarom dan deze anomalie? Moet men, in strijd met de Verdragen, of tenminste met de geest die hen bezielde, kwijnende industriën helpen?

We mogen met voorzitter W. Hallstein zeggen dat het economisch regime, waaraan men de kolenproductie zal onderwerpen, een van de fundamentele moeilijkheden voor de fusie van de Gemeenschappen is ⁽³⁸⁾.

Ook de betekenis van Euratom moet overwogen worden: heeft het zin een speciale instelling aan de coördinatie van een deel van de energiesector te wijden, als de ene Gemeenschap tot taak zal hebben het ganse economische leven te coördineren?

Waarschijnlijk zal de Euratom zijn politieke macht aan de Commissie afstaan en een gewone bestuursafdeling worden. In die zin ontstond na de fusie der Instellingen een directie voor algemene en nucleaire research.

29. Van de veertien leden van de gefusioneerde Commissie zijn er vijf nieuwe, zes waren lid van de E.E.G.-commissie, twee van de Hoge Autoriteit en slechts één van de Euratom-commissie; dit kan wellicht een uiting zijn van het huidige belang van de drie Gemeenschappen.

Wat ook de betekenis van de Gemeenschappen in de toekomst zal zijn, er zal toch steeds een Verdrag opgesteld moeten worden dat de ene Gemeenschap regelt en dat het beste uit de drie Verdragen overneemt.

W. Hallstein zag het ontstaan van het nieuwe Verdrag in twee etappen: eerst zou de Raad de Commissie het mandaat geven om een volledig verslag op te stellen, waarin geschikte oplossingen voor de gestelde problemen voorgesteld zouden worden; vervolgens zouden de regeringen op grond van dit ontwerp onderhandelen en het Verdrag afsluiten ⁽⁴⁰⁾.

Hoe zal het nieuwe Verdrag er uit zien?

In de gebieden waar het E.E.G.-verdrag regels inhoudt die deze van het E.G.K.S.-verdrag overschrijden, zijn de bepalingen van het E.G.K.S.-verdrag niet te verdedigen, bijv. m.b.t. het vrij verkeer van werknemers (E.E.G.-verdrag, art. 48-51; E.G.K.S.-verdrag, art. 68-69), de handelspolitiek (E.E.G.-verdrag, art. 9; E.G.K.S.-verdrag, art. 71), enz.

Er zijn echter andere domeinen waar het E.G.K.S.-verdrag doeltreffender is dan het E.E.G.-verdrag; door de Beschikking 3-65 (zie hoger) is het verbod van steun vanwege de staat versoepeld, maar de bepalingen m.b.t. het loon blijven gelden (E.G.K.S.-verdrag, art. 68, par. 3). In het Raadgevend Comité van de E.G.K.S. zijn ook de consumenten vertegenwoordigd, die in het Economisch en Sociaal Comité van de E.E.G. vergeten werden (E.G.K.S.-verdrag, art. 18; E.S.G.-verdrag, art. 193). De rechtsbescherming in de E.G.K.S. is in sommige punten doeltreffender dan in de E.E.G. ⁽⁴¹⁾. Al deze punten zouden in het ene Verdrag moeten opgenomen worden.

Als algemene regel kan men echter zeggen dat het E.E.G.-verdrag als model kan gelden voor het nieuwe Verdrag.

Het Parlement zou echter ruimere controle over de executieven moeten krijgen, als door het Verdrag, de bevoegdheden van deze laatste verruimd worden; de mogelijkheden daarote werden hoger besproken. Zonder te vervallen in een « gouvernement de juges ou de technocrates », moet er immers een stevige juridische en politieke controle zijn op een Gemeenschap met dergelijke gecentraliseerde machten: het Europees Parlement is het enige geschikt toezichtsorgaan voor een dergelijke controle.

30. Is het nodig dat de onklare toestand van het naast elkaar bestaan van drie verschillende, soms tegenstrijdige regelingen, opgelost wordt, daarom is het niet noodzakelijk dat de drie Gemeenschappen versmolten worden.

Als de politieke en economische omstandigheden ongunstig zouden zijn, zou het kunnen dat de drie verdragen enkel aangepast worden, maar dat de Gemeenschappen behouden blijven.

Dit ware echter een stap die het dynamisme van de Europese integratie zou remmen. Het valt te hopen dat de toekomst het anders zal uitwijzen.

Hans VAN HOUTTE,
Stud. Juris K.U.L.

(1) G. Eyskens, De politieke en economische achtergrond van de Europese integratie, *Juridische aspecten van de Europese integratie*, Leuven, 1964, p. 7-8.

(2) I. Frank, *The European Common Market*, New York, 1963, p. 292.

(3) Verklaring van P. Chatenet in *La Fusion des communautés européennes*, Luik, 1965, p. 230.

(4) Overeenkomst betreffende bepaalde instellingen welke de Europese Gemeenschappen gemeen hebben, art. 2 al. 1; art. 4 al. 1 en art. 5 al. 1.

(5) EGKS-verdrag art. 27, EEG-verdrag art. 146 en Euratom-verdrag art. 116.

(6) EGKS-verdrag art. 9, EEG-verdrag art. 157 en Euratom-verdrag art. 126.

(7) EGKS-verdrag art. 10, EEG-verdrag art. 157 en 158, en Euratom-verdrag art. 126 en 127.

(8) Dit nadeel werd reeds opgeworpen toen men de Raad en het Hof gemeen maakte. E. Kapp, *The Merger of the Executives of the European Communities*, Brugge, 1964, p. 39.

(9) Hoge Autoriteit, Politiek Verslag, februari 1965, 1ste deel, par. 3.

(10) Doc. 84/60, nr. 11.

(11) L.E. Troclet, Les aspects sociaux de la fusion des exécutifs, *Cahier de Droit Européen*, 1965, p. 220.

(12) Doc. 74/61, nr. 8.

(13) De verschillende mogelijke oplossingen en het eventueel uitzicht van de Commissie worden uitvoerig besproken in E. Kapp, op. cit., p. 33-46 en 55-61.

(14) PB, 13 juli 1967.

(15) A. Murcier, Les Communautés Européennes à l'heure de la fusion, *Le Monde*, 17, 18 en 19 januari 1968.

(16) EEG-verdrag art. 73 par. 1, 93 par. 2, 108 par. 3, 145 en 151.

(17) EEG-verdrag art. 149.

(18) Verklaring van D. Del Bo in *La fusion des communautés européennes*, Luik, 1965, p. 240-241.

(19) PB, 2 juni 1965.

(20) Bulletin van de EEG, 1965, nr. 9/10, p. 25-28.

(21) *Le Monde*, 11 september 1965.

(22) Bulletin van de EEG, 1966, nr. 3, p. 5-11.

(23) P. Pescatore, La fusion des institutions et des pouvoirs, *La fusion des communautés européennes*, Luik, 1965, p. 61-79.

(24) P. Pescatore, op. cit. p. 72.

(25) Europese Gemeenschap, nr. 106, p. 3.

(26) L. Cartou, Perspectives d'avenir des organes exécutifs, *La fusion des communautés européennes au lendemain des Accords de Luxembourg*, Luik, 1967, p. 133-137.

(28) Uni-handvest art. 17 en 23 en United for peace, van 3 november 1950.

(29) De voorstellen van W. Hallstein en H.J. Glaesner zijn te vinden in *La fusion des communautés européennes au lendemain des Accords de Luxembourg*, Luik, 1967, respectievelijk p. 44 en 58.

(30) M. Gaudet, The Challenge of the changing institutions, *Common Market Law Review*, 1965, p. 156.

(31) A. Murcier, op. cit., 17 januari 1968.

(32) Verklaring van W. Hallstein in *La fusion des communautés européennes*, Luik, 1965, p. 215-219.

(33) EGKS-verdrag art. 57-59, 61 en 65.

(34) EEG-verdrag art. 3 en 85.

(35) EGKS-verdrag art. 4 b en c; EEG-verdrag art. 92-94.

(36) PB, 25 februari 1965.

(37) EGKS-verdrag art. 60 en EEG-verdrag art. 7 en 85.

(38) G. Van Hecke, La fusion des marchés communs, *La fusion des communautés européennes*, Luik, 1965, p. 21-33.

(39) Verklaring van W. Hallstein in *La fusion des communautés européennes*, Luik, 1965, p. 221.

(40) Idem, p. 225-226.

(41) Een analyse van de verschilpunten tussen de rechtsbescherming in de onderscheiden Europese Gemeenschappen is te vinden in J. Mertens de Wilmars, De rechtsbescherming in de Europese Gemeenschappen, R.W., 1963, kol. 1417/1432; R.H. Lauwaars, De bevoegdheden van het Hof van Justitie krachtens een toekomstig verdrag tot oprichting van één Europese Gemeenschap, *Sociaal-Economische Wetgeving*, 1968, p. 350-406.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 4 maart 1968.

Voorzitters: M. van Beirs.
Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.
Advocaat-generaal: M. Krings.

1. Cassatie in strafzaken. — Burgerlijke partij. — Voorzetting tegen een arrest van buitenvervolginstelling.
2. Rechtspleging in strafzaken. — Conclusie die on gepaste beweringen bevat. — Art. 452 S.W. — Rechten van de verdediging.

1. Een burgerlijke partij is ontvankelijk om zich tegen een arrest van buitenvervolginstelling te voorzien enkel in zover zij erdoor veroordeeld wordt tot schadevergoeding jegens de verdachten, tot de kosten van de strafvordering of die van de burgerlijke rechtsvordering.

2. Ingevolge art. 452 S.W. kunnen de rechters ambtshalve beslissen dat de lasterlijke, beledigende of eerrovende geschriften zullen worden verwijderd en zij kunnen ze eventueel aan de bevoegde ambtenaren overmaken voor het instellen van een bevoegde strafvordering.

De rechters kunnen evenwel, zonder de rechten van de verdediging te schenden en de controle van het Hof van Cassatie onmogelijk te maken, zich er niet toe beperken de conclusies, die volgens hen lasterlijke, beledigende of eerrovende bewoordingen bevatten, niet te aanvaarden.

Fonteyne t./ Dequeecker.

Gelet op het bestreden arrest, op 11 oktober 1967 gewezen door het Hof van beroep te Brussel, kamer van inbeschuldigingstelling;

Overwegende dat het bestreden arrest het verzet van eiser, burgerlijke partij, tegen een beschikking van de raadkamer ongegrond verklaart en, bij toepassing van artikel 136 van het Wetboek van strafvordering, eiser tot een frank schadevergoeding veroordeelt jegens de beklaagden, de eerste vijf verweerders, en tot de kosten van het verzet;

Overwegende dat een burgerlijke partij ontvankelijk is om zich te voorzien tegen een arrest van buitenvervolginstelling enkel in zover zij erdoor veroordeeld werd tot schadevergoeding jegens de beklaagden, tot de kosten van de strafvordering of die van de burgerlijke rechtsvordering;

Overwegende dat de middelen welke door eiser worden aangevoerd in een tot staving van zijn voorziening ter griffie van het hof van beroep neergelegde memorie, op één enkel na, gericht zijn tegen het dispositief van buitenvervolginstelling gewezen over de strafvordering;

Dat zij in die mate niet ontvankelijk zijn;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de rechten van de verdediging;

doordat op de terechtzitting van het hof van beroep van 27 september 1967 de voorzitter geweigerd heeft de conclusie van eiser aan te nemen, het arrest op 11 oktober 1967 werd uitgesproken en daarin beslist werd dat de door

eiser na het sluiten van het debat neergelegde conclusie diende verworpen te worden ;

Overwegende dat uit het proces-verbaal van de terechtzitting van 27 september blijkt dat het hof van beroep de conclusie, welke eiser wilde neerleggen, niet aanvaard heeft uit oorzaak van de on gepaste beweringen die erin voorkwamen, dat de voorzitter eiser heeft voorgesteld de zaak in voortzetting te stellen ten einde hem toe te laten een aan het debat aangepaste conclusie te nemen en dat eiser geweigerd heeft op dit voorstel in te gaan ;

Overwegende dat, ingevolge artikel 452 van het Strafwetboek, de rechters ambtshalve kunnen beslissen dat de lasterlijke, beledigende of eerroevende geschriften zullen worden verwijderd en zij ze eventueel aan de bevoegde ambtenaren kunnen overmaken voor het instellen van een strafvordering ;

Overwegende dat de rechters evenwel, zonder de rechten van de verdediging te schenden en de controle van het hof onmogelijk te maken, zich niet ertoe kunnen beperken de conclusies, die volgens hen, lasterlijke, beledigende of eerroevende bewoordingen bevatten, niet te aanvaarden ;

Dat derhalve het hof van beroep, nadat eiser geweigerd had op het voorstel van de voorzitter in te gaan, niet anders kon doen dan het neerleggen van de conclusie te aanvaarden en gebeurlijk één of meerdere van de bij artikel 452 van het Strafwetboek bepaalde maatregelen op eiser toe te passen ;

Overwegende dat het middel gegrond is ;

Overwegende dat de hiernavermelde alinea's van de memorie van eiser beledigend zijn : bladzijde 4, 3e alinea, en bladzijde 6, 5e alinea, en bladzijde 8, 2e alinea ;

Om deze redenen,

Vernietigt het bestreden arrest in zover het eiser veroordeelt tot schadevergoeding jegens de verweerders sub. A, tot de kosten van de strafvordering en die van de burgerlijke rechtsvordering ;

Beveelt de verwijdering door schrapping van de hierboven vermelde alinea's van de memorie van eiser ;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Veroordeelt verweerders in de kosten ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van beroep te Gent.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 26 april 1968.

Voorzitter : M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever : M. de Vreese.

Advocaat-generaal : M. Krings.

Advocaat : Mr. Simont.

Eigendom. — Vordering tot teruggave van in bruikleen gegeven zaken. — Dubbelzinnig bezit bij de houder ervan. — Geen bewijs van het eigendomsrecht bij de beweerde eigenaar. — Bewijs in burgerlijke zaken. — Bruiklening.

De vordering strekte tot teruggave door eiser tot cassatie van bepaalde in bruikleen gegeven zaken.

De omstandigheden dat de bezitter van een zaak de bescherming van art. 2279 B.W. niet kan genieten en dat aan zijn gezegden geen geloof kan worden gehecht, sluiten het bestaan in zich noch van het eigendomsrecht van degene die de zaak opvoert, noch van de

aangevoerde oorzaak van de vordering tot teruggave, ten deze de bruiklening.

Nu eiser tot cassatie het bestaan van de bruiklening ontkende, nu de waarde van de vordering 3000 fr. te boven gaat, nu het ten opzichte van eiser ook niet om een handelsverbintenis ging en het bestreden arrest de onmogelijkheid voor verweerder in cassatie om zich een schriftelijk bewijs daarvan te verschaffen niet vaststelt, vermocht het hof van beroep niet het bestaan van de bruiklening uit louter feitelijke vermoedens af te leiden.

Jorissen t./ Bex-Vandevoordt.

Gelet op het bestreden arrest, op 22 december 1966 door het Hof van beroep te Luik gewezen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 544, 1101, 1108, 1134, 1135, 1156 tot 1164, 1315, 1317, 1319, 1320, 1322, 1341, 1347 tot 1349, 1353, 1874, 1875, 1877, 2228, 229, 2230, 2279 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 61, 77, 78, 81bis, 462, 464, 465 en 470 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 97 van de Grondwet, 10, 4°, van de wet van 25 maart 1876 op de bevoegdheid, en 6 van het verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955, alsmede van de rechten van de verdediging ;

doordat het bestreden arrest eiser veroordeelt tot betaling van een som van 50.000 frank, die de tegenwaarde vertegenwoordigt van diverse hem in bruikleen gegeven zaken, op de gronden dat « geïntimeerde (thans eiser) toegeeft dat, behalve een schrijfmachine, vier serviezen, een kruiwagen, een boterbalans, een bascule, een bietenreiniger en twee kalveren, de van hem teruggevorderde voorwerpen voorheen aan de eerste appellant (wijlen Herman Bex) toebehoorden, doch dat hij het voorschrift van artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek inroept luidens hetwelk 'met bertekking tot roerende goederen geldt het bezit als titel' ; dat gezegde wetbepaling inderdaad degene die een zaak onder zich heeft beschermt tegen degene die een eigendomsrecht daarop aanvoert en bedoelde zaak uit dien hoofde opeist ; dat deze bescherming nochtans onderworpen is aan de voorwaarde dat het ingeroepen bezit al de hoedanigheden verenigt opgesomd in artikel 2229 van het Burgerlijk Wetboek, alwaar deze hoedanigheden vereist worden opdat het bezit tot verjaring zou kunnen leiden ; dat uit de aan het hof overgelegde dossiers blijkt dat wanneer geïntimeerde, ingevolge een klacht uitgaande van de eerste appellant, een onderzaking onderging door de rijkswacht, hij op een bepaald ogenblik staande hield de besproken goederen door aankoop verworven te hebben en zulks tegen betaling van 65.000 frank, terwijl hij op een ander ogenblik beweerde er niets voor betaald te hebben maar ze verkregen te hebben onder de vorm van een inbetalinggeving, zagezegd omwille van aan de eerste appellant bewezen diensten ; dat deze tegenstrijdige verklaringen aantonen dat zijn bezit aangetast is door het gebrek van dubbelzinnigheid, waardoor het een verdacht karakter verkrijgt en de bescherming van de wet verliest, zoals ook deze bescherming geweigerd wordt aan de houder waarvan de rechtzinnigheid en de goede trouw twijfelachtig blijken ; dat wanneer deze bescherming wegvalt en aan de gezegden van geïntimeerde noch waarde noch geloof kan gehecht worden, de beweringen van de appellanten (verweerster en wijlen Herman Bex) « ipso facto » voor waar en aanvaardbaar moeten gehouden worden en zulks des te meer daar de onwaarschijnlijkheid van de stelling van geïntimeerde, in zoverre ze betrekking heeft op de beweerde inbetalinggeving, nog duidelijker tot uiting komt wanneer men vaststelt dat de eerste appellant een erfgenaam bezat in

nederdalende lijn; dat de voorgaande beschouwingen er eveneens doen aan twijfelen dat geïntimeerde het bezit van de opgeëiste voorwerpen van den beginne af « pro suo » uitgeoefend heeft, wanneer de familieband die bestaat tussen hem en de eerste appellant, zijn oom, veeleer wijst op een bezit « pro alieno », zoals deze laatste steeds staande gehouden heeft; dat dus ook in deze gedachtenorde het bezit van geïntimeerde niet ontsnapt aan het gebrek van dubbelzinnigheid; dat het dus ten onrechte is dat de eerste rechter de oorspronkelijke eis afgewezen heeft »;

terwijl, eerste onderdeel, het enkel feit dat de bezitter van een roerend goed zich niet kan beroepen op het bepaalde in artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek, omdat zijn bezit niet regelmatig is, het bestaan niet impliceert van een oorzaak tot teruggave bij hem of van het eigendomsrecht bij degene die opvoert, noch deze laatste ervan ontslaat het bewijs te leveren hetzij van de oorzaak van de door hem gevraagde teruggave, hetzij van zijn eigendomsrecht, waaruit volgt dat het arrest het bestaan van het door verweerster « qualitate qua » aangevoerde contract van bruiklening en van het eigendomsrecht van haar minderjarige dochter op de gerevincideerde voorwerpen niet wettelijk heeft kunnen afleiden uit de enkele omstandigheid dat het bezit van eiser dubbelzinnig zou zijn geweest en dat hij zich mitsdien niet kon beroepen op artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek, en dat het arrest de appellanten, inzonderheid verweerster « qualitate qua », er evenmin wettelijk heeft van kunnen ontslaan het bewijs te leveren van het aangevoerde contract van bruiklening of van het eigendomsrecht waarop de appellanten zich beriepen, om de enkele reden dat het verweer van eiser, afgeleid uit artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek, niet gegrond was (schending van de artikelen 544, 1101, 1108, 1134, 1135, 1315, 1341, 1347, 1348, 1349, 1353, 1874, 1877, 2228, 2229, 2230 en 2279 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet);

Overwegende dat de vordering strekte tot teruggave door eiser van bepaalde in bruikleen gegeven zaken;

Overwegende dat het arrest uit de loutere omstandigheden dat eiser, wegens het dubbelzinnig karakter van zijn bezit, de bescherming van artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek niet kan genieten en dat aan zijn gezegden geen geloof kan worden gehecht, afleidt dat de beweringen van verweerster, daarmede bedoelend haar stelling luidens welke de zaken waarvan de teruggave gevraagd wordt aan eiser in bruikleen werden gegeven, door het feit zelf, voor waar moeten worden gehouden en de vordering op grond van die overweging inwilligt;

Overwegende dat de omstandigheden dat de bezitter van een zaak de bescherming van artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek niet kan genieten en dat aan zijn gezegden geen geloof kan worden gehecht het bestaan in zich sluiten noch van het eigendomsrecht van degene die de zaak opvoert, noch van de aangevoerde oorzaak van de vordering tot teruggave, ten deze de bruiklening;

Overwegende dat, nu eiser het bestaan van de bruiklening ontkende, nu de waarde van de vordering de 3000 frank te boven gaat, nu het ten opzichte van eiser ook niet om een handelsverbintenis ging en het arrest de onmogelijkheid voor de verweerder om zich een schriftelijk bewijs daarvan te verschaffen niet vaststelt, het hof van beroep niet vermocht het bestaan van de bruiklening uit louter feitelijke vermoedens af te leiden;

Overwegende dat het middel gegrond is;

Om deze redenen,

en zonder acht te slaan op de andere onderdelen van het eerste middel noch op het tweede middel, welke tot geen uitgebreidere cassatie kunnen leiden;

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster « qualitate qua » in de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 20 november 1967.

Voorzitter: M. Louveaux.

Raadsheer-verslaggever: M. Richard.

Advocaat-generaal: M. Delange.

1. Betaling en inbetalinggeving. — Gedeeltelijke betaling. — Kwitantie. — Betekenis.

2. Vonnissen en arresten. — Rechtbank die een vroegere beslissing interpreteert. — Verbetering van een dwaling omtrent het recht.

1. Het feit alleen dat de schuldeiser, zonder voorbehoud te maken, aan de schuldenaar kwijting heeft gegeven van een geldsom die twee derden van de schade bedraagt, zonder dat vermeld wordt onder welke omstandigheden hij de betaling heeft aanvaard en zonder dat gezegd is dat die betaling gedaan werd tot slot van rekening, sluit niet noodzakelijk in dat de schuldeiser afstand heeft gedaan van zijn recht om volledige tenuitvoerlegging te eisen van het vonnis waarbij het bedrag van zijn schuldvordering op de schuldenaar is vastgesteld.

2. De rechtbanken hebben het recht hun vroegere beslissingen te interpreteren voor zover de beschikkingen ervan duister of dubbelzinnig zijn, maar zonder het werkelijk besliste te kunnen wijzigen of aanvullen of er een vaststelling te kunnen aan toevoegen die vereist is voor de wettelijkheid van het vonnis.

De omstandigheid alleen dat er tegenstrijdigheid is hetzij tussen de redenen en het beschikkend gedeelte van het vonnis, hetzij tussen de beschikkende gedeelten met betrekking tot onderscheiden rechtsvorderingen, maakt deze beschikkende gedeelten niet noodzakelijk duister of dubbelzinnig.

De rechter bij wie een rechtsvordering tot interpretatie aanhangig is gemaakt, schendt ongetwijfeld niet het door zijn vroegere beslissing gewijsde wanneer hij zich beperkt tot het verbeteren van een materiële vergissing die erin gesloten is. Maar door de in zijn vroegere beslissing begane dwaling omtrent het recht te verbeteren, wijzigt de rechter in werkelijkheid die beslissing zonder acht te slaan op haar definitief karakter.

N.V. La France e.a. t./ Plennevaux e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 17 februari 1966 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Nijvel;

Overwegende dat dit vonnis uitspraak doet op de dagvaarding van de eisers, op verzoek van de verweerders uitgebracht tot interpretatie van het vonnis dat door dezelfde rechtbank tussen partijen op tegenspraak is gewezen op 24 september 1965 en waartegen geen beroep is ingesteld;

I. Over de voorziening van eiser:

Over de grond van niet-ontvankelijkheid, door de verweerder opgeworpen tegen de voorziening en gegrond op het ontbreken van belang;

Overwegende dat het bestreden vonnis beslist dat, voor zover het eiser betreft, het verzoek tot interpretatie niet

ontvankelijk is en dat het de kosten voor het in het geding roepen van eiser ten laste laat van de verweerders ;

Dat hieruit volgt dat de voorziening van eiser niet ontvankelijk is wegens het ontbreken van belang ;

II. Over de voorziening van eiseres :

Over de gronden van niet-ontvankelijkheid, door verweerders opgeworpen tegen de voorziening en gegrond enerzijds op de berusting bij voorbaat van eiseres in het interpretatievonnis en anderzijds op het ontbreken van belang ;

Overwegende enerzijds dat, zo het bestreden vonnis er weliswaar op wijst dat eiseres « des te minder deze interpretatie mag betwisten, daar zij, door haar kwijting van 6 december 1965, zonder enig voorbehoud aanvaard heeft slechts de twee-derden van haar schade te ontvangen », nochtans uit deze vaststelling alleen niet volgt dat de feitenrechter overwogen heeft dat eiseres bij voorbaat berust had in de interpretatie die hij geeft van het vonnis van 24 september 1965 ;

Overwegende anderzijds dat het feit alleen dat eiseres, zonder voorbehoud te maken, aan verweerster kwijting heeft gegeven van een geldsom die de twee-derden van de schade bedraagt, zonder dat vermeld wordt onder welke omstandigheden zij de betaling heeft aanvaard en zonder dat gezegd is dat deze betaling gedaan werd tot slot van rekening, niet noodzakelijk insluit dat eiseres afstand heeft gedaan van haar recht om volledige tenuitvoerlegging te eisen van het vonnis waarbij het bedrag van haar schuldverordering op verweerder is vastgesteld ;

Dat de gronden van niet-ontvankelijkheid niet kunnen aangenomen worden ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artiklen 1317, 1319, 1320, 1350, inzonderheid 3°, 1351 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet ;

doordat het vonnis van 24 september 1965 van de Correctionele Rechtbank te Nijvel het beroepen vonnis van 3 mei 1965 van de politierechtbank te Waver bevestigt waarbij verweerder Plennevaux veroordeeld werd om aan eiseres « La France » als schadevergoeding de som te betalen van 89.735 frank, vermeerderd met de vergoedingsintrest, de gerechtelijke intrest en de kosten, en het bestreden vonnis daarna beslist dat bedoeld vonnis van 24 september 1965 « in deze zin moet verstaan worden, dat de aansprakelijkheid zowel wat de burgerlijke partij « La France » als wat de burgerlijke partij Plennevaux betreft, verdeeld moet worden ten belope van één derde ten laste van Lamborelle en van twee derden ten laste van Plennevaux ; dat het aan een materiële vergissing te wijten is dat de gehele schadevergoeding aan de burgerlijke partij « La France » werd toegekend en dat het vonnis zo moet verstaan worden dat de beklaagde Plennevaux aan de burgerlijke partij twee derden van 89.735 frank met de vergoedingsintrest, de gerechtelijke intrest en twee derden van de kosten, zo die er zijn, moet betalen « omdat deze beslissing Plennevaux voor twee derden aansprakelijk heeft gesteld en Lamborelle voor één derde ; dat er een tegenstrijdigheid bestaat tussen de redenen van het vonnis, die de aansprakelijkheid verdelen, en het beschikkende gedeelte ervan, wat de burgerlijke partijen Dondelinger en « La France » betreft, hetwelk hun de volledige schadevergoeding toekent ; dat er ook tegenstrijdigheid bestaat tussen de beschikkende gedeelten van het vonnis wat de burgerlijke partij Plennevaux betreft, wier schade voor één derde vergoed wordt en de verwerende burgerlijke partijen die hun schade volledig vergoed krijgen ; dat het vonnis dubbelzinnig is en de vordering tot interpretatie ontvankelijk is ; dat de rechtbank de aansprakelijkheid heeft verdeeld ; dat deze verdeling zeker op niets anders kan slaan dan op de burgerrechtelijke aansprakelijkheid ;

dat de verdeling kan worden tegengeworpen aan de naamloze vennootschap « La France » die in de rechten van haar verzekerde is gesteld ; dat de rechtbank uitdrukkelijk heeft beslist dat Plennevaux slechts op één derde van zijn schade recht had ; dat de naamloze vennootschap « La France » des te minder deze interpretatie kan betwisten daar zij door haar kwijting van 6 december 1965 zonder enig voorbehoud aanvaard heeft slechts de twee derden van haar schade te ontvangen ; dat een onderscheid dient gemaakt tussen de interpretatie van een vonnis en de verbetering van een materiële fout ; dat het zowel aan de strafgerechten als aan de burgerlijke gerechten toekomt de materiële fouten die in een door hen in laatste aanleg gewezen beslissing voorkomen, met behulp van de door de beslissing zelve gegeven elementen te verbeteren door zich ertoe te beperken de juiste draagwijdte van de vorige beslissing te bepalen ; dat uit de zoëven vermelde elementen blijkt dat ten gevolge van een materiële vergissing, die duidelijk uit de redenen van het vonnis af te leiden is, de rechtbank aan de burgerlijke partijen, de naamloze vennootschap « La France » en Dondelinger, hun volledige schade heeft toegekend, terwijl enerzijds de rechter weliswaar, zonder het rechterlijk gewijsde te schenden, een dubbelzinnige of duistere beschikking van een door hem tevoren gewezen beslissing mag interpreteren, maar hij niet, bij wijze van interpretatie, het werkelijk besliste wijzigen of aanvullen mag en anderzijds de materiële vergissing die in zijn beslissing is geslopen en die de rechter mag verbeteren, een schrijf- of rekenfout is die te wijten is aan verstrooidheid, onoplettendheid of vergetelheid ; in het onderhavige geval het vonnis van 24 september 1965, dat in zover het uitspraak doet op de burgerlijke rechtsvorderingen van de eisers, « het hoger beroep ontvankelijk maar niet gegrond verklaart, het beroepen vonnis bevestigt, de beklaagde Plennevaux veroordeelt in de kosten, zo die er zijn », zich tot geen interpretatie leent, bepaaldelijk ten aanzien van een van buiten komende omstandigheid, zoals de afgifte van een kwijting, en ook tot geen verbetering ; bedoeld vonnis zonder twijfel aangetast is door een tegenstrijdigheid, maar dat deze onwettelijkheid niet kan ongedaan gemaakt worden door een zogenaamde beslissing tot interpretatie of tot verbetering, waaruit volgt dat het bestreden vonnis de bewijskracht en het gezag van de beslissing die het verklaart te interpreteren en te verbeteren, miskent ;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid, tegen het middel opgeworpen door de verweerders en afgeleid uit het ontbreken van belang ;

Overwegende dat deze grond van niet-ontvankelijkheid gegrond is op dezelfde overwegingen als de tweede van de tegen de voorziening opgeworpen gronden ;

Dat hij om dezelfde redenen niet kan aangenomen worden ;

Over het middel :

Overwegende dat het bestreden vonnis zijn beslissing waarbij de rechtsvordering van de verweerders tot interpretatie ontvangen wordt, enerzijds hierop grondt dat het vonnis van 24 september 1965 dubbelzinnig is en bijgevolg geïnterpreteerd moet worden en anderzijds hierop dat het een materiële vergissing bevat die verbeterd moet worden ;

Overwegende enerzijds dat de rechtbanken het recht hebben hun vroegere beslissingen te interpreteren voor zover de beschikkingen ervan duister of dubbelzinnig zijn, maar zonder het werkelijk besliste te kunnen wijzigen of aanvullen of er een vaststelling te kunnen aan toevoegen die vereist is voor de wettelijkheid van het vonnis ;

Overwegende dat het bestreden vonnis de dubbelzinnigheid van het vonnis van 24 september 1965 afleidt uit de tegenstrijdigheid tussen de redenen ervan waarin beslist

wordt dat de aansprakelijkheid van het ongeval voor twee derden rust bij verweerder en voor één derde bij Lamborelle, echtgenote van de eiser die burgerrechtelijk aansprakelijk verklaard is voor haar en in wiens rechten eiseres is getreden, en het beschikkend gedeelte ervan dat aan eiser en aan eiseres volledige schadeloosstelling toekent, alsmede uit de tegenstrijdigheid tussen dit laatste beschikkend gedeelte en dat hetwelk aan verweerder slechts één derde van zijn schade toekent;

Overwegende echter dat de omstandigheid alleen dat er tegenstrijdigheid is hetzij tussen de redenen en het beschikkend gedeelte van het vonnis, hetzij tussen de beschikkende gedeelten met betrekking tot onderscheiden rechtsvorderingen, deze beschikkende gedeelten niet noodzakelijk duister of dubbelzinnig maakt, welke voorwaarde vereist is opdat er voor de rechter die dit vonnis gewezen heeft, reden zou kunnen zijn tot interpretatie;

Dat in het onderhavige geval het vonnis van 24 september 1965, na uitspraak te hebben gedaan op de strafvorderingen en de aansprakelijkheid van het ongeval verdeeld te hebben tussen Lamborelle en verweerder, afzonderlijk uitspraak doet op elk van de burgerlijke rechtsvorderingen telkens op grond van onderscheiden motieven;

Dat, wat de rechtsvordering van eiseres betreft, het vonnis erop wijst dat «de beklagde Plennevaux door zijn daad aan de burgerlijke partij schade heeft veroorzaakt waarvoor hij vergoeding verschuldigd is» en vaststelt «dat het door de eerste rechter toegekende bedrag tot geen betwisting aanleiding geeft», het hoger beroep (van verweerder Plennevaux) ontvankelijk maar niet gegrond verklaart, het beroepen vonnis bevestigt en de beklagde Plennevaux veroordeelt in de kosten, zo die er zijn »;

Overwegende dat deze beslissing weliswaar niet wettelijk was, aangezien de door eiseres geleden schade tegelijk volgt uit de fout van verweerder en uit de fout van een aangestelde van eiser in wiens rechten eiseres is getreden, zodat de aansprakelijkheid van verweerder tegenover haar derhalve slechts gedeeltelijk was, maar dat deze beslissing daartegenover vrij was van elke dubbelzinnigheid; dat deze dubbelzinnigheid evenmin kan voortvloeien uit de omstandigheid dat het vonnis, rechtdoende op de burgerlijke rechtsvordering van verweerder, wettelijk heeft beslist dat diens schade veroorzaakt werd door de concurrente fouten van hem zelf en van de medebeklaagde Lamborelle, zodat verweerder slechts recht had op een gedeeltelijke schadeloosstelling;

Overwegende anderzijds dat de rechter bij wie een rechtsvordering tot interpretatie is aanhangig gemaakt, ongetwijfeld niet het door zijn vroegere beslissing gewijsde schendt wanneer hij zich beperkt tot het verbeteren van een materiële vergissing die erin geslopen is;

Overwegende echter dat het vonnis van 24 september 1965 zich er niet toe beperkt de veroordeling van verweerder tot volledige schadeloosstelling van eiseres te bevestigen, maar de reden van deze beslissing aangaf, het hoger beroep van verweerder niet gegrond verklaarde en verweerder veroordeelde in de kosten van dit hoger beroep;

Dat aldus op grond van de tekst van het vonnis, in zijn geheel genomen, de rechters die het gewezen hadden en bij wie een rechtsvordering tot interpretatie was aanhangig gemaakt, niet konden overwegen dat het aan een materiële vergissing te wijten was dat zij het bedrag van de aan eiseres toegekende schadeloosstelling niet tot twee derden hadden verminderd, overeenkomstig de regel door hen vermeld en toegepast bij hun uitspraak op de burgerlijke rechtsvordering van verweerder;

Overwegende dat zij door de in hun vroegere beslissing begane dwaling omtrent het recht te verbeteren, in werke-

lijkheid deze beslissing gewijzigd hebben zonder acht te slaan op haar definitief karakter;

Dat het middel gegrond is;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening van eiser en veroordeelt hem in de kosten van zijn voorziening,

Vernietigt het bestreden vonnis, maar alleen in zover het ten aanzien van eiseres uitspraak doet op de rechtsvordering van verweerders tot interpretatie van het vonnis van 24 september 1965;

Veroordeelt de verweerders in de kosten van de voorziening van eiseres;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Brussel, rechtdoende in hoger beroep.

RAAD VAN STATE

7e Kamer. — 3 april 1968.

Voorzitter: M. Declaire.

Staatsraden: M.M. Vermeulen en Baeteman.

Substituut-auditeur-generaal: M. De Pover.

Advocaat: Mr. Cambier.

Algemene Spaar- en Lijfrentekas. — Personeel. — Statuut. — Bevordering. — Beginselen van behoorlijk bestuur.

De rechtsregeling die de verhoudingen tussen de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en het vast personeel van die instelling bepaalt, moet geacht worden het zogenaamde statutaire regime te zijn.

Ofschoon nog altijd geen volledig uitgewerkt en in een passende vorm gegoten personeelsstatuut werd vastgesteld, beschikt de raad van beheer evenwel niet over een onbeperkte vrijheid van handelen, wanneer hij individuele beslissingen in personeelszaken neemt, maar is hij verplicht om de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in personeelszaken in acht te nemen waardoor de personeelsleden kunnen genieten van de fundamentele waarborgen die uiteraard deel uitmaken van het toekomstige publiekrechtelijke statutaire regime.

Geerts t./ Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

Arrest nr. 12.902.

Gezien het verzoekschrift dat door Michaël Geerts op 9 april 1965 werd ingediend;

Gezien de regelmatig gewisselde memories van antwoord en van wederantwoord;

Gezien het verslag over de zaak opgemaakt door de heer De Pover, substituut-auditeur-generaal;

Gelet op het bevel van 3 februari 1967 dat de neerlegging ter griffie gelast van het verslag en van het dossier;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan partijen en gezien de regelmatig gewisselde laatste memories;

Gelet op het bevel van 21 december 1967, waarvan aan partijen op 2 januari 1968 kennis is gegeven en waarbij de zaak op de terechtzitting van 24 januari 1968 werd vastgesteld, op welke datum zij tot de terechtzitting van 21 februari 1968 is uitgesteld;

Gehoord het verslag van raadsheer Vermeulen;

Gehoord de opmerkingen van verzoeker en van Mr. Cyr. Cambier, advocaat bij het Hof van beroep te Brussel, die verschijnt voor de tegenpartij;

Gehoord het gelijkluidend advies van de heer De Pover, substituut-auditeur-generaal;

Gelet op artikel 25 van de wet van 23 december 1946, gewijzigd door de wet van 15 april 1958;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing van de raad van beheer van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas van 27 januari 1965 waarbij bureau-chef Lucien Bordère met ingang op 1 januari 1965 tot inspecteur van de agentschappen van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas wordt benoemd;

Overwegende dat verzoeker, eveneens bureau-chef bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, in hoofdzaak als annulatiegrond aanvoert enerzijds dat, vooraleer te benoemen, de directie van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas nagelaten heeft een oproep te richten tot de personeelsleden van die instelling om diegenen, die belangstelling hadden voor het ambt van inspecteur, de gelegenheid te geven hun kandidatuur te stellen, en anderzijds dat de directie, bij ontstentenis van een dergelijke oproep, verzuimd heeft de verdiensten van alle personeelsleden die voor de benoeming in aanmerking konden komen — waaronder verzoeker —, met elkaar te vergelijken en op grond van die vergelijking haar keuze te doen; dat, volgens verzoeker, Lucien Bordère derhalve benoemd werd met overtreding van het algemeen beginsel van behoorlijk bestuur in personeelszaken volgens hetwelk de verdiensten van alle agenten die zich kandidaat stellen en, bij ontstentenis van een oproep tot de gegadigden, de verdiensten van alle personeelsleden die voor een benoeming in aanmerking kunnen komen, met elkaar moeten worden vergeleken vooraleer de overheid haar keuze, met het oog op de benoeming, mag doen;

Overwegende dat zoals de tegenpartij voorhoudt, geen bepaalde voorwaarden voor de benoeming tot het gemeambieerde ambt van inspecteur werden gesteld; dat echter uit de gegevens van het administratief dossier en uit de benoeming van L. Bordère in ieder geval blijkt dat bureau-chefs voor de benoeming in aanmerking kwamen; dat de rechtsregeling die de verhoudingen tussen de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en het vast personeel van die instelling bepaalt, geacht moet worden het zogenaamde statutaire regime te zijn, maar dat, zoals de tegenpartij het zelf voorhoudt, in strijd met wat zulk regime veronderstelt, nog altijd geen volledig uitgewerkt en in een passende vorm gegoten personeelsstatuut werd vastgesteld; dat de raad van beheer daarom evenwel niet, wanneer hij individuele beslissingen in personeelszaken neemt, over een onbeperkte vrijheid van handelen beschikt, maar verplicht is om, bij ontstentenis van het vereiste, uitgewerkte personeelsstatuut, de algemene beginselen van van behoorlijk bestuur in personeelszaken in acht te nemen waardoor de personeelsleden kunnen genieten van de fundamentele waarborgen die uiteraard deel uitmaken van het hun toekomende publiekrechtelijke statutaire regime; dat, zoals verzoeker terecht voorhoudt, de raad van beheer van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas volgens die beginselen ertoe verplicht is ofwel de verdiensten te vergelijken van alle gegadigden die zich, na een oproep voor de benoeming tot een bepaald ambt, hebben doen kennen en de eventueel gestelde voorwaarden vervullen, ofwel, bijaldien geen oproep tot de gegadigden werd gedaan, de verdiensten te vergelijken van alle personeelsleden die rechtens voor de benoeming in aanmerking kunnen komen; dat uit de stukken van het administratief dossier blijkt dat in deze zaak geen oproep tot de gegadigden werd gedaan en dat de vergelijking van de verdiensten van benoembare agenten beperkt bleef tot enkele personeelsleden; dat in het administratief dossier geen stukken voorkomen, die de raad van beheer in acht kan hebben genomen wanneer hij zijn keuze deed, en waaruit blijkt op grond van welke criteria of op grond

van welke redenen personeelsleden, die zich dezelfde statutaire positie bevonden als de benoemde, niet bij de prospectie voor de benoeming werden betrokken; dat de overgelegde notulen van de vergadering van de raad van beheer evenmin iets bevatten waardoor het bestaan van enig in aanmerking genomen criterium of van enige reden wordt aangetoond; dat het hiervoor in herinnering gebrachte beginsel van behoorlijk bestuur in personeelszaken bij de benoeming van Lucien Bordère derhalve overtreden werd en verzoekers middel gegrond is;

Besluit :

Artikel 1. — De beslissing van de raad van beheer van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas van 27 januari 1965, waarbij Lucien Bordère met ingang op 1 januari 1965 tot inspecteur van de agentschappen van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas wordt benoemd, is vernietigd.

Artikel 2. — De kosten, ten bedrage van 750 frank, komen ten laste van de tegenpartij.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

12e Kamer. — 1 april 1968.

Voorzitter : M. Rutsaert.

Raadsheren : M.M. Caron en Scheyvaerts.

Openbaar ministerie : M. Vande Vliedt.

Advocaten : Mrs. Meeus en Van Herck.

Belastingen. — Onroerende voorheffing. — Interpretatie art 8 en 157 wetboek der inkomstenbelastingen. — Vrijstelling van onroerende voorheffing voor goederen bestemd voor een dienst van algemeen nut. — Bestemming of gebruik ?

Artikel 8 van het Wetboek der inkomstenbelastingen voorziet de vrijstelling van onroerende voorheffing voor onroerende goederen «besteed» voor de uitoefening van een openbare eredienst, terwijl art. 157 van hetzelfde wetboek dezelfde vrijstelling voorziet voor zover deze onroerende goederen «gebruikt» zijn voor een dienst van openbaar nut.

In de Franse tekst dezer twee artikelen wordt voor de woorden «besteed» en «gebruikt» dezelfde term gebezigd : «affectés».

De bedoeling van de wetgever moet in beide teksten dezelfde geweest zijn en de onroerende voorheffing kan dan ook door het fiscaal beheer niet geëist worden voor een onroerend goed, «bestemd» voor de uitoefening van een openbare eredienst, al werd het vooralsnog niet in gebruik genomen.

Provincie Antwerpen t./ Belgische Staat

Gezien :

1. - de beslissing ter zake geveld op 27 oktober 1966 namens de Directeur der Directe Belastingen te Antwerpen, 1e Directie (st. 1), beslissing aan verhaalster betekend door een bij de post aangetekende zending van zelfde dag (st. 4)

2. - het verhaal tegen deze beslissing op 6 december 1966 ter griffie van dit Hof neergelegd samen met de aanzegging ervan aan de Directeur voormeld;

3. - de besluiten van partijen;

I. Ten aanzien van de ontvankelijkheid :

Overwegende dat het verhaal rechtmatig naar vorm, binnen de wettelijke termijn werd ingesteld;

II. Ten gronde :

Overwegende dat de bestreden aanslag, de aanslag is in de onroerende voorheffing gevestigd ten laste van verhaalster in het kantoor der belastingen te Antwerpen I, onder artikel 537.069 van de rol dienstjaar 1965 (stuk 6a) ;

Overwegende dat de betwisting gaat over de interpretatie van artikel 157 van het Wetboek der inkomstenbelastingen, namelijk te weten of de wetgever de voorziene vrijstelling van onroerende voorheffing afhankelijk heeft willen stellen van de bestemming van het onroerend goed, zoals verhaalster het voorhoudt, of van het daadwerkelijk gebruik, thesis van het Beheer ;

Overwegende dat bij beslissing van de gemeenteraad te Antwerpen de dato 25 november 1963 het belast onroerend goed aan de provincie Antwerpen verkocht werd met het oog op het oprichten van een bisschoppelijk paleis ; dat deze beslissing bij Koninklijk Besluit van 17 april 1964 werd goedgekeurd (confer. bijlagen verhaal) ;

Overwegende dat uit het verslag van de Bestendige deputatie te Antwerpen ter zitting van 27 augustus 1963, goedgekeurd door de Provincieraad ter zitting van 17 september 1963, blijkt dat bewuste aankoop geschiedde « als zijnde van openbaar nut » ; (confer. bijlagen verhaal) ;

Overwegende dat het Beheer de betwiste vrijstelling weigerde omdat op 1 januari van het belastingsjaar de oprichting van het bisschoppelijk paleis nog niet was aangevat ;

Overwegende dat artikel 8 van het Wetboek der Inkomstenbelastingen de vrijstelling van onroerende voorheffing en van de globale belasting voorziet, voor zoveel deze onroerende goederen « besteed » zijn voor de uitoefening van een openbare eredienst, terwijl artikel 157 van het Wetboek der inkomstenbelastingen enkel de vrijstelling van onroerende voorheffing voorziet voor zoveel deze onroerende goederen « gebruikt » zijn voor een dienst van algemeen nut ;

Overwegende dat de Franse tekst dezer twee artikelen voor de woorden « besteed » en « gebruikt » éénzelfde bevoording bezigt, namelijk het woord « affectés » ;

Overwegende dat de bedoeling van de wetgever dezelfde moet geweest zijn, zowel in de Nederlandse als in de Franse tekst ;

Overwegende dat artikel 157 van het Wetboek der inkomstenbelastingen in overeenstemming dient gebracht met artikel 8 van zelfde wetboek der inkomstenbelastingen, daar men niet inziet waarom, aangaande dezelfde onroerende goederen « het gebruik » ervan zou geëist worden om de vrijstelling van artikel 157 te wettigen dan wanneer « de bestemming » ervan zou volstaan volgens artikel 8 ;

Overwegende dat de rechtspraak beslist heeft in het kader van artikel 4, par. 3 der samengeschatte wetten, thans artikel 8 van het Wetboek der inkomstenbelastingen, dat de bestemming « l'affectation » van de onroerende goederen volstaat om de vrijstelling te wettigen ; (Cass. 9 oktober 1962 Pas. 1963, blz. 172) ;

Overwegende dat dienvolgens mag aanvaard worden, dat het woord « gebruikt », dat in de Nederlandse tekst van artikel 157 van het Wetboek der inkomstenbelastingen voorkomt, ondoelmatig werd gekozen ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Rechtdoende op tegenspraak :

Gehoord, in openbare zitting, het verslag van de heer Raadsheer Caron en het eensluidend advies van de heer Advocaat-generaal Vande Vliedt,

— Ontvangt het verhaal ;

1. Vernietigt de betwiste aanslag ;

Veroordeelt de Belgische Staat, Departement van Financiën, aan verhaalster terug te betalen alle sommen, die op de vernietigde aanslag zouden zijn geïnd geweest, en zulks met de moratoire intresten overeenkomstig artikel 308 van het Wetboek der Inkomstenbelastingen ;

2. Veroordeelt de Belgische Staat tot de onkosten van het verhaal belopende 36 frank.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 6 februari 1968.

Voorzitter : M. E. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Van Bever en Van Balberghe.

Op. Min. : M. Versée.

Advocaten : Mrs. Malfait en Van Tomme.

Verkoop van onroerend goed. — Clause dat alle kosten rechten en honoraria ten laste zijn van de verkoper. — Herschating van de bedongen prijs door fiscus. — Bijkomende registratierechten en boete. — Ten laste van de verkoper.

Wanneer een eigendom verkocht wordt aan een bepaalde prijs, met de clause dat « tous les frais, droits et honoraires des présentes » ten laste zijn van de verkoper, bestaat er geen aanleiding bijkomende rechten en boeten, die het gevolg zijn van een herschatting van de verkoopswaarde door de fiscus, ten laste te leggen van de koper.

Clement - Deen t./ Van Overschelde - Laevens.

Overwegende dat de stelling van appellanten hierop neer komt dat, wanneer zij hun eigendom aan geïntimeerden verkochten voor de prijs van 750.000 frank met beding dat « tous les frais, droits et honoraires des présentes » te hunnen laste zijn, zij enkel gehouden zijn de kosten, rechten en erelonen te dragen *in verhouding met de bedongen prijs*, en zij niet dienen te betalen de « aleatoire » bijrechten en boete wegens herschatting van het eigendom door de fiscus ;

Overwegende dat deze stelling niet kan worden aangenomen ; dat immers het de bedoeling was van partijen en dat, door de betaling van de forfaitaire som van 750.000 frank, geïntimeerden ontslagen zouden zijn van de betaling van de kosten van de akte en andere bijkomende kosten van de koop en dat deze kosten waaronder de registratierechten, uitsluitend ten laste van appellanten zouden vallen, bij afwijking van artikel 1593 B.W. ;

Overwegende dat de belastbare grondslag voor de vaststelling van de registratierechten, in geen geval lager mag zijn dan de verkoopwaarde van de overgedragen onroerende goederen ; dat de vaststelling van deze rechten, niet op de overeengekomen prijs, maar op de herschatte verkoopwaarde dus niet aleatoir was ; dat ze integendeel een eventualiteit uitmaakt die door de partijen bij het sluiten van de overeenkomst gekend was ; dat daaruit volgt dat volgens de bedoeling der contractanten de ingevolge herschatting vastgestelde rechten uitsluitend door appellanten moeten gedragen worden ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, doch ongegrond ;

Bevestigt het bestreden vonnis ; legt de kosten van het hoger beroep ten laste van appellanten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN.

1e Kamer. — 30 december 1966.

Voorzitter : M. Van Camp.

Op. Min. : M. Boone.

Advocaat : Mr. Van den Heuvel.

Huwelijk. — Gesloten te Gretna Green. — Geheimhouding. — Nietigheid.

Een huwelijk gesloten door twee Belgen te Gretna Green in Schotland, met de bedoeling te ontsnappen aan de dwingende bepalingen van de Belgische wet in zake publiciteit, ouderlijke toestemming e.d. is nietig en heeft generlei gevolg.

D... t./ V...

Gezien de stukken van het geding en o.m. :

— de geboekte en hieraangehechte inleidende dagvaarding van het ambt van gerechtsdeurwaarder M. Vandenhende te Antwerpen in datum van 26 januari 1966;

— het hieraangehecht geboekt exploit van aanmaning op grond van art. 152bis W.B.R. betekend door het ambt van gerechtsdeurwaarder M. Vandenhende te Antwerpen in datum van 9 mei 1966;

Gelet op art. 2, 34, 35, 36, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord aanleggers in hun middelen en besluiten ;

Overwegende dat Mr. Trogh, pleitbezorger voor verweerder niet meer besluit en dat verweerder bij exploit van het ambt van gerechtsdeurwaarder M. Vandenhende te Antwerpen in datum van 9 mei 1966 aangemaand werd op grond van art. 152bis W.B.R. zodat het vonnis zal geacht worden op tegenspraak te zijn gewezen bij toepassing van zelfde artikel ;

Overwegende dat de eis strekt tot nietigverklaring, alleszins tot niet-tegenstelbaarverklaring in België tegenover de Belgische overheid, van het door tweede aanlegster en verweerder aangegane huwelijk op 23 maart 1965 voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Gretna Green (Schotland) Document B. 065708 nummer 76, akte overgeschreven in de registers der huwelijksakten der stad Antwerpen van het jaar 1965 op 31 maart 1965 akte nummer 82 (Bijv.) dit al met overschrijving van het te vellen vonnis in de registers der huwelijksakten en vermelding in rand van de huwelijksakte ;

Overwegende dat aanleggers aanvoeren :

1° dat het huwelijk volstrekt nietig is wegens clandestiniteit ;

2° dat het huwelijk betrekkelijk nietig is wegens het gemis aan toestemming van aanleggers sub 1° ;

3° dat het huwelijk eveneens betrekkelijk nietig is wegens gebrek in de toestemming van tweede aanlegster ;

1) De clandestiniteit :

Overwegende dat het huwelijk gesloten werd te Gretna Green om te ontkomen aan de dwingende bepalingen van de Belgische wet in zake publiciteitsvoorwaarden, de ouderlijke toestemming, e.d. ;

Overwegende dat aanleggers sub 1° inderdaad aantonen dat hun minderjarige dochter de ouderlijke woonst verliet onder voorwendsel een « studiereis » te ondernemen naar Baden-Wurtenburg ; Dat de moeder van verweerder meewerkte aan dit opzet alhoewel zij op de hoogte was van de

ware toedracht der zaak ; Dat aanleggers sub 1° nog dezelfde dag klacht deden wegens de verdwijning van hun dochter uit de ouderlijke woonst (PV. 1512 dd° 26.2.1965) ; Dat de vader van verweerder nog op 10 maart 1965 aan de politie verklaarde dat zijn zoon samen met tweede aanlegster « naar Duitsland » was gegaan ;

Overwegende derhalve dat er niet de minste twijfel kan bestaan dat de echtgenoten bewust hun huwelijk hebben willen geheim houden om zekere grondvoorwaarden te ontduiken zodat deze geheimhouding voldoende voorkomt om de vernietiging van het huwelijk te wettigen ; (De Page T I n° 654 - Ber. Brussel 31 jan. 1962 Pas 1963 11 217) ;

2) Gemis aan toestemming van eerste aanleggers :**a) Onvankelijkheid :**

Overwegende dat de eis werd ingesteld binnen de termijn bepaald bij artikel 183 B.W. zodat hij ontvankelijk is ;

b) Gegrondheid :

Overwegende dat verweerder ten onrechte een stilzwijgende toestemming vanwege eerste aanleggers zou inroepen (De Page T I n° 668) ;

dat inderdaad geen enkel doorslaggevend bewijs of vermoeden op dit punt voorligt. Dat de strafbundel trouwens het tegenovergestelde aantoonst, niet in het minst de ernstige incidenten die zich tussen de families D... en V... hebben voorgedaan op het ogenblik dat aanleggers sub 1° nog niet wisten wat er met hun minderjarige dochter was gebeurd ;

3) Gebrekkige huwelijks toestemming van tweede aanlegster zelf :**a) Ontvankelijkheid :**

Overwegende dat ingevolge art. 180 B.W. de echtgenoot wiens toestemming niet vrij zou geweest zijn, tegen het huwelijk kan opkomen. — Dat zulks dient te gebeuren binnen de termijn van 6 maanden nadat deze echtgenoot zijn volle vrijheid heeft verkregen of de dwaling door hem is ingezien (art. 181 B.W.). Dat aldus de eis op dit punt ontvankelijk is ;

b) Gegrondheid :

Overwegende dat tweede aanlegster slechts achttien jaar was op het ogenblik van het afsluiten van het huwelijk terwijl verweerder 26 jaar oud was. Dat hij blijkbaar in zijn onderneming werd geholpen door zijn vader en zijn moeder, gescheiden levend volgens PV 1512 van 26 februari 1965. Dat derhalve gerechtelijk kan aanvaard worden dat tweede aanlegster zich niet zonder beïnvloeding in dit avontuur zou begeven hebben ;

4) Putatief huwelijk :

Overwegende dat de aanvullende eis in besluiten gesteld n.l. te zeggen dat er geen aanleiding bestaat van het putatief huwelijk toe te kennen niet begrepen is in het rechterlijk contract zodat slechts akte kan verleend worden van de verklaring van aanleggers ;

5) Nietigheid of niet-tegenstelbaarheid in België :

Overwegende dat deze beide begrippen niet mogen verward worden ;

Dat volgens de algemene principes de nietigheid dient

ingeroepen door diegenen die partij waren bij de akte, zoals in casu. Dat van de niet-tegenstelbaarheid slechts sprake kan zijn tegenover derden (De Page T I n° 100) ;

Overwegende dat de rechtbank slechts gevat is door een betwisting tussen partijen en de ouders van de minderjarige vrouw zodat slechts sprake kan zijn van het al of niet bestaan van het huwelijk ;

Overwegende trouwens dat art. 183 B.W. uitdrukkelijk spreekt van de vordering tot nietigverklaring van het huwelijk ;

Overwegende bovendien dat in casu de Belgische wetgeving moet toegepast worden krachtens art. 3 al. 3 B.W. als betreffende de staat en bekwaamheid van Belgen, ook wanneer ze in het buitenland verblijven, dus ook in Schotland ;

Overwegende derhalve dat er geen enkele reden is op heden de nietigheid te beperken tot huwelijken gesloten op het Belgisch grondgebied (Ber. Brussel 31.1.1962 Pas. 1962 II 217 ; Burg. Antw. 1ste Kamer 22.10.1965 A.R. Nr. 168) ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gehoord de heer E. Boone, Substituut van de Procureur de Konings in zijn eensluidend advies gegeven in de Nederlandse taal ter openbare zitting van 9 december 1966 ;

Rechtdoende bij vonnis dat zal geacht worden op tegenspraak gewezen te zijn ten opzichte van verweerder bij toepassing van art. 152bis W.B.R. ;

Na erover beraadslaagd te hebben ;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend ;

Zegt voor recht dat het door D... en V... op drieëntwintig maar negentienhonderd vijftien voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Gretna Green (Schotland) volgens document B. 065708 - Nummer 76 aangegane huwelijk, waarvan de vertaling van het uittreksel der huwelijksakte overgeschreven werd in de registers der huwelijksakten der stad Antwerpen (bijvoegsel) over het jaar 1965 op eenendertig maar negentienhonderd vijftien, akte nummer 82, nietig is en generlei gevolgen zal hebben.

Beveelt dat het beschikkend gedeelte van huidig vonnis zal overgeschreven worden in de lopende registers der huwelijksakten der stad Antwerpen en dat er melding van de nietigverklaring van het huwelijk zal gedaan worden ten rande van de overschrijving van de huwelijksakte in vertaling, met verbod aan de ambtenaar van de burgerlijke stand nog uittreksels, afschriften of uitgaven der akte te verlenen zonder dat de nietigverklaring vermeld worde.

Verleent akte aan tweede aanlegster van haar verklaring dat zij niet wenst de voordelen van het putatief huwelijk in te roepen.

Wijst aanleggers af van het meergevorderde.

Stelt de kosten ten laste van verweerder.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE.

1e Kamer. — 29 januari 1968.

Voorzitter : M. L.B. Vanden Bussche, onder-voorzitter.

Rechters : MM. J. Lebbe en M. Lamiroy.

Advocaten : Mrs. Lange en Legein.

Huwelijksgoederenrecht. — Wettelijke gemeenschap van goederen. — Akte van schenking. — Beding dat de overlevende echtgenoot de goederen der nalatenschap volgens zijn keus, mag overnemen in volle eigendom, volgens tegensprekelijke schatting. — Nietigheid.

Beding dat de overlevende echtgenoot alle huurcontracten mag voortzetten mits alleen de lasten der huur te dragen. — Geldig.

Wanneer een echtgenoot, gehuwd onder het stelsel der wettelijke gemeenschap van goederen, aan zijn overlevende echtgenoot een schenking doet, waarbij een recht erkend wordt « om alle of een deel der roerende en der onroerende goederen der gemeenschap of der nalatenschap, volgens zijn keus, in volle eigendom over te nemen, op tegensprekelijke schatting », is dergelijk beding in wezen geen schenking, gezien er voor de schenker geen verarming intreedt. Het beding in kwestie bedoelt een wijze van verdeling der gemeenschap, staande het huwelijk, die afbreuk doet aan de onveranderlijkheid van de huwelijksvoorwaarden. Dergelijke overeenkomst is dan ook nietig.

Het in dezelfde akte toegekende recht de huurcontracten voort te zetten, mits betaling van het pachtgeld, maakt geen verboden beschikking uit.

Devriese t./ Devriese.

Overwegende dat eiseres de vereffening en verdeling vraagt van de huwgemeenschap die bestaan heeft tussen haar vader, eerste verweerder, en wijlen haar moeder, Jacques Maria, overleden te Torhout op zeven februari 1900 zesenzestig, alsook van de nalatenschap van laatstgenoemde ; dat zij meteen voorhoudt dat de verdeling in natura kan geschieden en hierom verzoekt dat deskundigen zouden aangesteld ;

Overwegende dat verweerders zich niet verzetten tegen de eis in vereffening en verdeling, dat deze eis trouwens gegrond is vermits niemand gehouden is in onverdeeldheid te blijven ; (art. 815 B.W.) ;

Overwegende dat eerste verweerder nochtans de voordelen inroept hem toegestaan in een akte verleden op 12 maart 1959 waarbij wijlen zijn echtgenote :

1. al haar goederen waarover zij bij haar overlijden zou beschikken schonk aan haar echtgenoot en dit in volle eigendom ; ingeval zij bij haar overlijden kinderen in leven had zou deze schenking teruggebracht worden op 1/4 in volle eigendom en 1/4 in vruchtgebruik ;

2. een recht van overname « om al of een deel der roerende en der onroerende goederen der gemeenschap of der nalatenschap, volgens zijn keus, in volle eigendom over te nemen op tegensprekelijke prijs, en

3. om alleen alle huurcontracten voort te zetten, mits ook alleen de lasten der huur te dragen ;

Overwegende dat eisers aan eerste verweerder het recht betwisten zich op deze akte te beroepen gezien zij in al haar beschikkingen nietig zou zijn ;

Overwegende dat de schenking van de goederen die de schenker zal nalaten bij haar overlijden volgens eisers strijdig is met de bepalingen van het artikel 1130 al. 2 B.W. als niet toegelaten pactum over een niet opengevallen nalatenschap ;

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Overwegende dat de contractuele erfstelling echter door de wetgever (artikel 1082 en 1093) als een toegelaten afwijking is bedoeld op het principe van het verbod om over een niet-opengevallen nalatenschap te beschikken; (De Page t. IX n° 557) voor zover het bijzonder beschikbaar gedeelte bepaald door het artikel 1094 B.W. niet wordt overschreden;

Overwegende dat decujus kinderen naliet zodat de schenking te beperken is tot een vierde van haar nalatenschap in volle eigendom en een vierde in vruchtgebruik zoals trouwens voorzien was in de schenkingsakte; dat de schenkingsakte in deze mate rechtsgeldig is en bij de verffening en verdeling dient te worden in acht genomen;

Overwegende dat het in zelfde akte toegekende recht de pachten voort te zetten mits betaling van het pachtgeld, geen verboden beschikking uitmaakt.

Overwegende dat het recht tot overname eveneens door eisers als ongeldig wordt betwist; dat dergelijk beding in wezen een wijze van verdelen is van de gemeenschap, staande het huwelijk, die afbreuk doet aan de onveranderlijkheid van de huwelijksvoorwaarden; dat zij geen schenking betekent gezien er voor de schenker geen verarming intreedt daar zij slechts, bij uitvoering, het gevolg zou hebben dat de goederen afhangende van haar huwgemeenschap en nalatenschap zouden vervangen worden door hun geschatte tegenwaarde;

Overwegende dat de wijze van verdelen dient aanzien te worden als een element van het huwelijksregime zelf (arg. Cass. 26-1-1962 - Pas. 1962.1.6187; Cereixe « La clause de reprise sur prisée portant sur un bien de communauté en droit Belge et en droit Français - Rev. prat. not. 1960 p. 373 et s.);

Overwegende dat de overledene gehuwd was met Devriese Gustaf-Jozef onder het stelsel der wettelijke gemeenschap van goederen bij ontstentenis van huwcontract; (zie aangifte nalatenschap) dat de verdelingswijze van de huwgemeenschap derhalve deze is voorgeschreven door de artikelen 826, 827, 831, 832, 1400, 1441, 1467, 1474, 1476 van het Burgerlijk Wetboek;

dat, indien de echtgenoten in hun huwelijkscontract een beding van overname op schatting hebben ingelast, zij impliciet voor alles wat de vereffening van hun gemeenschap betreft onderworpen zijn aan de bepalingen van het burgerlijk wetboek en namelijk aan de regel volgens welke de overlevende echtgenoot en de erfgenamen van de vooroverledene op de goederen van de gemeenschap dezelfde rechten hebben;

dat een overeenkomst waarbij de echtgenoten zich wederzijds of aan een hunner het recht van overname op schatting toekennen dus een wijziging uitmaakt van de huwelijksvoorwaarden en in strijd is met het beginsel van de onveranderlijkheid der huwelijksovereenkomsten, beginsel dat van openbare orde is;

dat deze overeenkomst dus nietig is;

Overwegende dat het overname-recht op de gemeenschapsgoederen derhalve in onderhavig geval strijdig was met huwelijksstelsel en nietig (art. 1395 B.W.);

Overwegende dat het recht van overname toegestaan aan eerste verweerder, voor zover het goederen afhangend van de nalatenschap van Jacques Maria betreft, nietig is omdat het een verboden pactum uitmaakt over een niet opengevallen nalatenschap en het recht van de reservataire erfgenamen aantast om hun voorbehouden gedeelte in natura te ontvangen; dat het beschikbaar gedeelte is uitgeput door de schenking waarvan hierboven sprake en in dezelfde akt bevat;

Overwegende dat de gevraagde vereffening en verdeling van gemeenschap en nalatenschap derhalve zullen gebeuren zonder rekening te houden met de overname-bepalingen van de acte verleden voor notaris Maurice Vande

Velde te Torhout op 12 maart 1959 waarvan hierboven sprake;

Overwegende dat eiseres voorhoudt dat de onroerende goederen afhangend van beide onverdeeldheden verdeelbaar zijn in natura en dat deskundigen zouden dienen benoemd om deze goederen te beschrijven en een voorstel van opstellen van kavels en waardering op te stellen;

Overwegende dat verweerders, in subsidiaire orde, weliswaar voorhouden dat een verdeling in natura uiterst moeilijk ware doch instemmen met de aanstelling van deskundigen;

Om die redenen:

De Rechtbank,

Beveelt dat door een notaris zal worden overgegaan tot de verrichtingen van vereffening en verdeling van de huwgemeenschap die bestaan heeft tussen Devriese Gustaaf en Jacques Maria en van de nalatenschap van deze laatste;

Benoemt, voor het geval partijen over de keus niet overeenkomen, meester R. Tommelein, notaris te Kortemark, door wie zal worden overgegaan tot de bevolen vereffening en verdeling;

Stelt de heer rechter Marc Lamiroy of bij diens wettig belet de heer rechter Jean Lebbe aan, voor wie partijen zullen worden verwezen om zich, zo mogelijk, te verstaan omtrent betwistingen die onder hen zijn opgerezen en op wiens verslag de rechtbank beslissen zal over de geschillen die zouden ontstaan tijdens de verrichtingen van verkoop, vereffening en verdeling;

Benoemt meester H. Thomas, notaris te Brugge, om de partijen die niet zouden verschijnen bij de verrichtingen van verkoop, vereffening en verdeling te vertegenwoordigen en om in hun plaats alle akten en processen-verbaal te ondertekenen, van de kopers en alle anderen de verkoopprijzen, kosten en aanhorigheden te ontvangen, er kwijting van te geven met inplaatsstelling, te verzaken aan alle voorrechten en hypoteken; handlichting te geven van alle oppositiën en overschrijving van kommandementen;

Stelt aan als deskundigen de heren notarissen:

meester Tommelein, notaris te Kortemark;

meester Thomas H., notaris te Brugge;

meester E. Vanhove, notaris te Brugge;

met opdracht de onroerende goederen van beide onverdeeldheden afhangend te beschrijven, hun verdeelbaarheid in natura te bepalen en eventueel de kavels op te maken; dit alles nadat zij de bedoelde goederen in aanwezigheid van partijen of minstens na deze behoorlijk te hebben opgeroepen, zullen hebben bezocht en aandachtig hebben geschoond;

Zegt dat bij de vereffening en verdeling met de schenkingsakte van 12 maart 1959 zal worden rekening gehouden maar enkel in zover de decujus schenking deed voor 1/4 volle eigendom en 1/4 vruchtgebruik van haar nalatenschap aan haar overlevende echtgenoot en hem het recht toekende de pachten voort te zetten;

Zegt dat de kosten ten laste van de massa zullen worden gelegd, behalve de kosten van betwisting, dewelke ten laste zullen blijven van de verliezende partij;

Verklaart onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk rechtsmiddel en zonder borgstelling, behalve wat de kosten betreft.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

16 december 1966.

Voorzitter : M. De Valck.

Rechters : M.M. Cooremans en Dujardin.

Openbaar ministerie : M. Steelandt.

Advocaat : Mr. Delbeke.

Naam. — Opeenvolgende erkenning van een kind door twee personen van hetzelfde geslacht. — Het kind draagt de naam van de tweede.

Eiser draagt de naam van de man die hem erkend heeft nadat hij reeds een eerste keer door een andere man erkend was. Hij vraagt dat aan de ambtenaar van de burgerlijke stand bevolen wordt hem onder die naam toe te laten tot het sluiten van zijn voorgenomen huwelijk.

Beide erkenningen blijven bestaan zolang een ervan niet betwist werd en door vonnis niet werd teniet gedaan. De naam is een teken van de afstamming en niet het bewijs ervan, zodat het kind gerechtigd, maar niet verplicht is de naam te dragen van degenen die het erkend hebben. Art. 339, lid 2, B.W. is ter zake niet dienend, want het betekent dat enkel de eerste erkenner ten opzichte van het kind de uit de erkenning voortvloeiende rechten kan laten gelden en dat het niet mogelijk is een rechtsvordering tegen de tweede erkenner te laten gelden zolang de eerste erkenning niet is teniet gedaan. Een zodanig conflict bestaat hier niet en de rechtbank wil ligt de eis in.

Panne t./ Ambtenaar van de burgerlijke stand te Izegem.

Overwegende dat de vordering ingeleid bij exploit dd. 26 oktober 1966 van het ambt van gerechtsdeurwaarder V. Vandekerckhove te Harelbeke ertoe strekt :

1. te horen zeggen voor recht dat de erkenning gedaan door Dupon Michiel-Alfons bij akte verleden vóór de ambtenaar van de burgerlijke stand te Kortrijk op 23 oktober 1917 vernietigd is ;
2. te horen zeggen voor recht dat eiser gerechtigd is de familienaam « Panne » te dragen ; — dienvolgens verweerder zich te horen bevelen eiser onder de naam Panne Walter tot het afsluiten van zijn voorgenomen huwelijk toe te laten ;

Overwegende dat eiser uiteenzet dat hij in het huwelijk wenst te treden met Depuydt Suzanne te Izegem, doch dat verweerder, in zijn hoedanigheid van ambtenaar van de burgerlijke stand te Izegem, weigert dit huwelijk te voltrekken, voorhoudend dat eiser niet gerechtigd is de familienaam « Panne » te dragen ;

dat eiser verder betoogt dat hij geboren werd te Kortrijk op 22 maart 1916 als Walter-Hendrik, zoon van Parmentier Germana-Alicia, en dat hij door haar erkend werd alsmede door bovengenoemde Dupon Michiel-Alfons bij akte verleden vóór de ambtenaar van de burgerlijke stand te Kortrijk op 23 oktober 1917 ;

dat hij eveneens erkend werd door Panne Leo bij akte verleden vóór de ambtenaar van de burgerlijke stand te Kortrijk op 2 maart 1920 ;

dat gezegde Panne Leo op 30 augustus 1919 in het huwelijk was getreden met Parmentier Germana-Alicia en dat hij overleden is te Rijsel op 6 mei 1925 ;

Overwegende dat eiser laat opmerken dat hij van jongsaf aan als « Panne » bekend staat en onder die naam zijn legerdienst verrichtte ;

dat, zoals uit de overgelegde bescheiden blijkt, hij onder de naam Panne driemaal in het huwelijk trad, namelijk — een eerste maal te Moeskroen op 13 augustus 1937 met

Van Hoeke Marie ; — een tweede maal, na het overlijden van Van Hoeke Marie op 11 november 1946, te Roeselare op 27 juni 1947 met Verlinde Elisa, huwelijk waaruit op 9 april 1949 het kind Panne José-Remi geboren werd ; — een derde maal, na het overlijden van zijn tweede echtgenote op 28 oktober 1950, te Roeselare op 27 april 1951 met Vancollie Eveline, uit wier huwelijk drie kinderen zijn geboren, met namme Panne Germaine, Marleen en Mireille, respectievelijk geboren in het jaar 1951, 1953 en 1955 ;

Overwegende dat eiser, om reden van de weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn voorgenomen huwelijk met Depuydt Suzanne te voltrekken, thans, bij wijze van tussenkomst, vooreerst de vernietiging vordert van de eerste erkenning gedaan door Dupon Michiel-Alfons en zich hierbij beroept op art. 339 B.W. al. 2 — zijnde art. 7 van de wet van 10 februari 1958 — hetwelk bepaalt dat wanneer een kind erkend is door meer dan één persoon van hetzelfde geslacht, alleen de eerste erkenning gevolg heeft zolang zij niet is vernietigd ;

Overwegende dat eiser terecht voorhoudt dat de eis tot vernietiging van een erkenning van een natuurlijk kind bij wijze van tussenkomst kan geschieden (De Page, T. I, 1149 ; Dekkers, nr. 392 ; Brussel 5-3-1898, Pas. III, 160) ;

Overwegende verder dat de vordering in betwisting kan worden ingesteld door eenieder die er belang bij heeft ;

dat een moreel belang even geldend is als een pecuniair belang (De Page, I, nr. 1146) ;

dat evenwel deze vordering noodzakelijkerwijze een geschil veronderstelt, waarin al de belanghebbende partijen betrokken zijn ;

dat zo ter zake weliswaar een geschil hangende is tussen eiser en de ambtenaar van de burgerlijke stand, de vordering nochtans eveneens zou moeten gericht zijn geweest tegen de persoon die het kind het eerst heeft erkend, namelijk Dupon Michiel-Alfons, opdat het vonnis ook tegen hem zou kunnen worden tegengeworpen (De Page, I, nr. 1148 ; Kluijskens, VII, nr. 574) ;

dat zulks niet is geschied zodat uit dien hoofde de eis onontvankelijk voorkomt ;

Overwegende dat zelfs indien mocht worden aanvaard dat de eis ontvankelijk is, in ieder geval eiser zou moeten bewijzen dat de verklaarde erkenning strijdig is met de werkelijke afstamming ;

dat immers juist dit het voorwerp is van de betwisting ; dat eiser nopens dit essentieel punt nalaat enig bewijs voor te brengen, zodat zijn vordering dienaangaande iedere grond mist ;

Overwegende dat wat het overige van de eis betreft, strekkende namelijk tot het horen zeggen voor recht dat eiser gerechtigd is tot het dragen van de familienaam « Panne », ook bij het voltrekken van zijn aanstaande huwelijk, onmiddellijk dient gezegd dat het rechtsprobleem zich op een ander domein situeert, namelijk dit behelzende het louter gebruik van een familienaam ;

Overwegende dat een opvolgende erkenning door twee personen van hetzelfde geslacht mogelijk is en dat de ambtenaar van de burgerlijke stand zich tegen een dergelijke opvolgende erkenning niet kan verzetten en verplicht is er eveneens akte van op te maken (De Page, I, nr. 1133 ; Kluijskens, VII, nr. 575) ;

dat trouwens deze beide erkenningen een loutere deklaratie aanwijzing zijn en geenszins een attributieve eigenschap vormen van de afstamming van het natuurlijk kind ;

dat dus de ene erkenning blijft bestaan zolang de andere

niet is betwist geworden en door vonnis niet werd teniet gedaan ;

dat hieruit normaal voortvloeit dat zolang zulks niet is geschied er geen reden is om meer belang te hechten aan de ene dan aan de andere erkenning (Dekkers, p. 257, voetnoot) ;

dat immers het alleen de rechtbanken zijn die in geval van conflict bevoegd zijn om de waarde van die erkenningen te beoordelen ;

Overwegende inderdaad dat de rechtspraak de naam aanziet enkel als een teken van afstamming en niet als een bewijs ervan, zodat het natuurlijk kind gerechtigd is, doch geenszins verplicht, de naam te dragen van degenen die het erkend hebben (De Page, I, nr. 1180 ; Luik 28-7-1920, Pas. II, 165) ;

Overwegende dat om de redenen hierboven uiteengezet dan ook dient te worden besloten dat de door eiser ingeroepen beschikking van art. 339 al. 2 B.W. ter zake niet dienend is ;

dat immers door deze beschikking enkel dient te worden begrepen dat in geval van eigenlijk conflict, en zolang zij niet nietig verklaard werd door het gerecht, enkel de eerste erkenning in aanmerking kan worden genomen, wat er op neerkomt dat het enkel de eerste erkennende partij zou zijn die voorlopig ten opzichte van het kind de rechten die uit de erkenning voortspruiten zou mogen uitoefenen (Kluijskens, VII, nr. 575 ; Luik 4-8-1916, Rev. Prat. Not. 1920, blz. 168 ; Mons 18-3-1936, Pas. 1937, 3, 1932 ; Luik 30-3-1916, Belg. Jud. 1920, kol. 303 met nota) of nog dat bij een rechtsvordering die een eiser tegenover de tweede erkenner zou laten gelden, zulks niet zou kunnen geschieden zolang de eerste erkenning niet werd teniet gedaan ;

Overwegende dat in het huidig geding geen enkele van deze omstandigheden aanwezig is, zodat het tweede gedeelte van de eis derhalve gegrond is en dient te worden ingewilligd ;

Overwegende dat verweerder, hoewel regelmatig opgeroepen, niet is verschenen en dus verstek laat gaan ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

verleent verstek tegenover verweerder bij gebreke te verschijnen ;

Gehoord het eensluidend advies van het openbaar ministerie, — gegeven in openbare terechtzitting van 18 november 1966 ;

Zegt voor recht dat het deel van de eis, strekkende tot het horen zeggen dat de erkenning gedaan door Dupon Michiel, gedaan dd. 23 oktober 1917 bij akte verleden vóór de ambtenaar van de burgerlijke stand te Kortrijk, nietig is, niet enkel ongegrond is doch zelfs onontvankelijk ;

Wijst dan ook dit gedeelte van de eis af ;

Zegt daarentegen voor recht dat eiser gerechtigd is de familienaam « Panne » te dragen en beveelt dienvolgens aan verweerder eiser onder de naam Panne Walter toe te laten tot het afsluiten van het door hem voorgenomen huwelijk ;

Kosten te laste van eiser .

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

2e Kamer. — 25 januari 1968.

Voorzitter : M. Singelyn.

Referendaris : M. Verdoodt.

Advocaten : Mrs. Van der Sijpe (Dendermonde) loco E. Cooreman (Zelee) en J. Dierickx loco R. De Troyer (Idegem).

Bevoegdheid. — Ratione loci. — Aannemer. — Op zijn facturen voorkomend beding van attributie van bevoegdheid. — Opdrachtgever betwist enkel ontvangst van de laatste ener reeks facturen betreffende dezezelfde bouw. — Bevoegdheidsclausule niettemin toepasselijk.

Wie beweert een faktuur — waarvan betaling wordt gevorderd en waarop een beding van attributie van bevoegdheid voorkomt — niet te hebben ontvangen, kan niettemin de bevoegdheid ratione loci der bij gezegde klausule aangeduide rechtbank niet betwisten, onder voorwendsel dat hij buiten het rechtsgebied dezer rechtbank is gedomicilieerd, zo hij al de vroegere onbetwistbare facturen van dezelfde handelaar en betreffende hetzelfde werk wel ontving en, bijgevolg, kennis had van en instemde met kwestig beding.

P.V.B.A. Radeca t./ D'Haeseleer.

Gezien de geboekte exploten van rechtsingang, gedagtekend van 25 juni 1964 en 9 december 1966, evenals de door verweerder genomen zittingsconclusiën ;

Overwegende dat de vordering er, in hoofde, toe strekt verweerder te doen veroordelen tot betaling aan eiseres van de som van 11.510 fr., plus 115 frank intresten, luidens faktuur nr. 259 dd. 14 maart 1964 en uit hoofde van door eiseres aan verweerders gebouw uitgevoerde dakbedekkingswerken, hetzij — meer bepaaldelijk — het leggen van pannen ;

Overwegende dat verweerder beweert kwestieuze faktuur — waarbij de bevoegdheid der Brusselse rechtbanken is voorzien — niet te hebben ontvangen en, derhalve de exceptie van onbevoegdheid ratione loci opwerpt, om reden dat hij buiten het rechtsgebied dezer rechtbank gedomicilieerd is ;

Overwegende dat deze thesis echter niet opgaat, vermits verweerder — zelfs zo bewezen ware dat hij kwestieuze faktuur inderdaad niet ontving — alleszins kennis had van en instemde met aanlegsters voormelde bevoegdheidsclausule voorkomende op al de andere facturen die hij wel ontving en die daarenboven, op dezelfde bouw betrekking hebben ;

Overwegende wat de grond aangaat, dat partijen op 21 en 24 september 1963 een overeenkomst sloten, waarbij eiseres er zich toe verbond voor verweerders rekening een woning te bouwen aan de prijs van 74.500 fr., terwijl alle materialen door verweerder moesten worden geleverd ;

Overwegende dat deze laatste beweert de bedongen som te hebben betaald en dan ook niets meer verschuldigd te zijn ;

Overwegende dat eiseres, harerzijds, staande houdt dat het ter zake zou gaan om supplementaire werken, dewelke in de overeenkomsten van 21 en 24 september 1963 niet waren voorzien ;

Overwegende dat de dakbedekking, in het door architect Willy E. Van den Brande opgesteld lastenboek (blz. 11), naderhand schijnt bijgevoegd geweest te zijn ;

Overwegende dat het — met het oog op een goede rechtsbedeling — wenselijk ware ook kennis te nemen van aanlegsters offerte van 19-9-1963, waarnaar de kon-

trakten van 21 en 24-9-1963 uitdrukkelijk verwijzen, zodat de heropening der debatten zich volstrekt opdringt;

Om deze redenen:

De Rechtbank,

Gelet op artikels 4 en volgende der wet van 15 juni 1935; Rechtsprekend op tegenspraak en alle andere conclusiën als ongegrond verwerpend;

Verklaart zich bevoegd *ratione loci*;

Verklaart de vordering ontvankelijk en — alvorens de grond te beslechten — beveelt de heropening der debatten tot bovenvermelde doeleinden;

Verzendt te dien einde de zaak naar de openbare terechtzitting dezer Kamer van donderdag 2 mei 1968, te 9 uur;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar niettegenstaande hoger beroep en zonder borgstelling.

POLITIERECHTBANK TE BERINGEN.

7 juni 1867.

Rechter: M. Vranken.
Advokaat: Mr. Lievezoens.

Overtreding. — Art. 563, 4° — Opzettelijk en buiten noodzaak doden van een huisdier. — Losgebroken hond.

Verdachte wordt vervolgd op grond van art. 563, 4° S.W. wegens het opzettelijk en buiten noodzaak doden van een hond.

Aangezien blijkt dat verdachte de losgebroken hond, van het ras «Bouvier», een zeer gevaarlijk en kwaadaardig ras, met een jachtgeweer doodde, toen het dier grollend en blaffend op hem kwam toegesprongen, terwijl bewezen is dat het de straat onveilig maakte en een ernstig gevaar betekende voor alle voorbijgangers, moet aangenomen worden dat er voldoende redenen waren om het dier onschadelijk te maken.

O.M. en Antonis t./ Beukenberghs.

Overwegende dat de betichte wordt ten laste gelegde een inbreuk te hebben gepleegd tegen het artikel 563, 4° S.W.B. door op de openbare weg een hond te hebben gedood door middel van een jachtgeweer;

Overwegende dat uit het onderzoek ter zitting is gebleken:

1°) dat de bedoelde hond, toebehorend aan de genaamde Antonis, een hond was van het ras «Bouvier», ongeveer zes maanden oud;

2°) dat hij tevoren steeds opgesloten was geweest in een hok met een omheining in draad en dat hij de 27e februari jl. 's morgens vrij rond liep na onder de omheiningsdraad te zijn doorgelopen;

3°) dat hij eerst de getuige Timmermans heeft aangevallen, toen deze zich naar de autobushalte wilde begeven, en voor op de borst van Timmermans gesprongen is, zodat deze verplicht is geweest op zijn stappen terug te keren;

4°) dat de betichte, nadat Timmermans hem dit feit had verteld zijn jachtgeweer heeft genomen, zich samen met Timmermans en Vanlommel naar de autobushalte heeft begeven en onderweg op de hond geschoten heeft, toen deze al grollend en blaffend op het drietal kwam toegesprongen;

Overwegende dat het algemeen bekend is dat de honden

van het ras «Bouvier» behoren tot de gevaarlijkste en kwaadaardigste die er bestaan;

dat in de gegeven omstandigheden het dier, dat de straat onveilig maakte en een gevaar betekende voor de voorbijgangers, niet zonder noodzaak is gedood geworden;

dat weliswaar Beukenberghs Petrus niet door het dier is gebeten geworden, maar dat uit de verklaringen van de getuigen Timmermans en Vanlommel blijkt dat het dier opnieuw op de drie mannen kwam toegesprongen, hen vermoedelijk wilde aanvallen en dat toen het eerste schot gevallen is;

dat het niet kan betwist worden dat de aanwezigheid van de losgebroken hond voor al degenen en ook voor de kinderen die daar moeten voorbijkomen een ernstig gevaar betekende, hetgeen volstaat om te doen aannemen dat er voldoende redenen waren om het dier onschadelijk te maken (vgl. Rigaux et Trousse, Les Codes de Police I (blz. 431);

Overwegende dat in de loop van de debatten Mr. Lievezoens Paul zich burgerlijke partij heeft gesteld namens Antonis tegen de betichte Beukenberghs en diens veroordeling heeft geëist tot betaling van de som van 4.500 frank met de intresten en de kosten;

Overwegende dat de rechtbank van politie zich onbevoegd dient te verklaren om kennis te nemen van de eis, daar de betichting ten laste gelegd van Beukenberghs niet voldoende bewezen is.

De Politierechtbank, beslissend op tegenspraak:

Spreekt de betichte Beukenberghs Petrus vrij van de betichting hem ten laste gelegd en ontslaat hem van de vervolging zonder kosten;

Verklaart zich onbevoegd om kennis te nemen van de eis van de burgerlijke partij Antonis en veroordeelt haar tot de kosten van haar eigen stelling;

Legt de kosten van het rechtsgeding ten laste van de Belgische Staat.

BOEKBESPREKING

Erwin N. Griswold, *Law and Lawyers in the United States. The Common Law under Stress.* — Londen, Stevens & Sons, 1964. 152 blz.

Dit werkje is het 16e deel van de serie der Hamlyn Lectures, die telkenjare worden uitgegeven, dank zij de uiterste wil van Miss Emma Warburton Hamlyn, aan wie een stichting te danken is voor het inrichten van wetenschappelijke lezingen over rechtsvergelijking, waarbij bijzonder de waarde en de betekenis van het Engels recht zouden worden onderstreept. Meerdere vooraanstaande juristen hebben reeds aan dit doel medegewerkt en heel deze reeks is gekenmerkt door dezelfde geest. Op bondige en bevattelijke wijze worden de grote lijnen van het behandelde onderwerp uiteengezet en toegelicht met sprekende voorbeelden en treffende gegevens.

Het hier besproken werk geeft de lezingen weer die gehouden worden door Prof. Erwin N. Griswold, deken van de Harvard Law School, over het Recht en Juristen in de Verenigde Staten.

Men vindt hier een uiterst boeiend en origineel overzicht van de essentiële factoren waardoor het Amerikaans rechtsleven is gekenmerkt.

Hierbij komt in de eerste plaats in aanmerking de reusachtige uitgestrektheid van het land, de menigvuldigheid van de bevolking en de grote verscheidenheid van de verschillende streken. Het feit dat naast de wetgeving en het gerechtelijk systeem van de Verenigde Staten in

hun geheel nog voor elke staat een afzonderlijke wetgeving en een zelfstandig gerechtelijk stelsel bestaat, brengt met zich dat men voortdurend te maken heeft met wetsconflicten die aan de juristen zeer zware en moeilijke taken opleggen.

De auteur begint met enkele belangrijke statistische gegevens. Er zijn in de Verenigde Staten meer dan 296.000 juristen, waarvan er ongeveer 200.000 in de private praktijk staan. De overigen maken deel uit van administratieve diensten, werken als adviseurs in het bedrijfsleven of doceren het recht in de rechtsscholen. Op te merken valt dat de vrouwelijke juristen zeer gering in aantal zijn. Op het geheel telt men er slechts 7.143. Schrijver legt er de klemtoon op dat wanneer de Verenigde Staten een bevolking tellen die viermaal deze van het Verenigd Koninkrijk bedraagt, het aantal juristen tienmaal hoger ligt dan in Engeland. Schrijver zal nu trachten de oorzaak daarvan op te sporen.

Hij begint met een hoofdstuk gewijd aan de historische ontwikkeling van de « Legal Profession » in de Verenigde Staten. De mentaliteit van de eerste kolonisten was dusdanig dat hun regering essentieel een theocratie vormde. Betwiste rechtspunten werden opgelost aan de hand van de Bijbel. Hier was geen plaats voor juristen en het waren de theologen die uiteindelijk het laatste woord spraken.

Deze toestand is geleidelijk geëvolueerd. In de 18e eeuw werden meerdere jonge Amerikanen aangenomen in de Londense Inns of Court en zij kwamen in de Verenigde Staten de rechtspraktijk uitoefenen naar Engelse trant, op grond van de Common Law. Het valt echter op te merken dat de tweeledigheid van het juridisch beroep, het onderscheid tussen sollicitors en barristers, dat in Engeland zo scherp is, nooit in de Verenigde Staten is kunnen ingeplant worden. Geen van beide termen werden trouwens in Amerika gebruikt en zij die zich bezig hielden met de rechtspraktijk werden betiteld als « attorneys » en « counselors at law ».

De Amerikaanse revolutie deed een reactie ontstaan tegen al wat Engels was, ook tegen het Engelse recht. Men wenste geen juristerij, doch rechtvaardige beslissingen, gesteund op het gezond verstand. Een rechtsliteratuur bestond er in deze eeuw niet. Het is slechts op het einde van de 18e eeuw dat voor het eerst een verzameling van rechtspraak werd samengesteld.

Dit alles veranderde in de eerste helft van de 19e eeuw die soms de « Golden Age » van het Amerikaans recht werd genoemd.

De auteur legt de nadruk op het feit dat in diezelfde periode de rechtspraktijk gedeprofessionaliseerd was. Iedereen, zonder bepaalde juridische vorming, was gemachtigd vóór de rechtbank op te treden; men steunde zich op een natuurlijk recht dat aan elke burger eigen was om zich met juridische aangelegenheden bezig te houden. Dezelfde ideeën lagen ook als grondslag aan het stelsel der verkiezing van de rechters.

Het is slechts rond 1870 dat voor het eerst een aanvang gemaakt werd met de organisatie van de Balie in de Verenigde Staten. Er werd echter geen enkel gecentraliseerd lichaam opgericht zoals de Inns of Court of de Law Society in Engeland. De organisatie ontstond sporadisch door het stichten van bar-associations in enkele steden, die in den beginne vooral een zuiver praktisch doel van wederzijdse hulp nastreefden.

Wanneer vandaag de American Bar Association, die in 1878 gesticht werd, de leidende vereniging van Amerikaanse juristen is geworden, met ongeveer 115.000 aangesloten leden, blijft zij toch een vrije vereniging, waarvan de ethische regelen wel grote invloed uitoefenen, doch die over geen disciplinaire macht over haar leden beschikt.

Naast deze grote verenigingen zijn er meerdere andere in verschillende steden, die soms zeer bepaalde doeleinden

nastreven zoals bv. de benoeming van de rechters in de plaats van de verkiezing. Verder zijn er nog half officiële lichamen, zoals de National Conference of Commissioners on Uniform State Laws, waarin drie vertegenwoordigers van elke staat zetelen, en die voor taak heeft te trachten een grotere uniformiteit in de wetten van de verschillende staten te verwezenlijken.

Naast de verenigingen, verspreid over heel het land, zijn er ook nog afzonderlijke verenigingen voor elke staat, doch zij berusten allen op vrijwillige aansluiting van hun leden.

Wanneer doorheen de 19e eeuw hoofdzakelijk de individualistische practijzen voorkwam, heeft zich stilaan de associatie ontwikkeld. In 1900 waren er in de stad New York slechts 2 firma's met 9 partners. Thans zijn er aldaar met meer dan 100 deelgenoten. De statistiek voor het jaar 1958 wijst uit dat 52 % van al de juristen een individuele praktijk uitoefenden terwijl 28 % in firma's geassocieerd waren. De overigen waren werkzaam in de administratie, in het bedrijfsleven ofwel als rechters of als professoren. De associatie wint nog steeds veld.

Het blijkt ook wel dat de uitoefening van de praktijk in associatie een groter inkomen verzekert. Immers, wanneer bij de afzonderlijk gevestigde advocaten 18 % meer verdient dan 30.000 dollar per jaar, wordt dit inkomen verwezenlijkt door 38 % van de geassocieerde advocaten. Zulks belet echter niet dat er nog steeds velen zijn die, het geringer inkomen ten spijt, ten bate van hun vrijheid en onafhankelijkheid, de voorkeur geven aan de afzonderlijke praktijk.

Bij de voorbereiding tot het juristenberoep stelt men een groot verschil vast tussen Engeland en de Verenigde Staten. Wanneer in Engeland de Inns of Court reeds sedert eeuwen de juristen op hun taak voorbereiden, is dergelijke voorbereiding in Amerika slechts zeer geleidelijk ontstaan. Doch ook in Engeland bestaat er een grote afstand tussen het wetenschappelijk academisch onderwijs in de rechten dat gegeven wordt in de universiteiten en de rechtstreekse voorbereiding tot de rechtspraktijk door de ervaring. Het schijnen wel twee volkomen aan elkaar vreemde werelden, alhoewel in de laatste jaren ook in Engeland het universitair rechtsonderwijs heel wat meer belang heeft gekregen.

In de Verenigde Staten is de voorbereiding tot het juristenberoep slechts zeer geleidelijk tot stand gekomen. Al heeft men hierbij het Engels stelsel volstrekt niet als voorbeeld genomen, toch zitten de wortels van het Amerikaans rechtssysteem vast in de Engelse Common Law. George White, één van de eerste hoogleraren in de rechtswetenschap, steunde zijn onderwijs op de in Engeland traditionele leer van Blackstone. Zijn opvolger Tucker adapteerde het werk van Blackstone aan Amerikaanse toestanden en zijn leerboek werd gedurende vele jaren leidinggevend in het rechtsonderwijs.

Geleidelijk ziet men dan in de Verenigde Staten de Law Schools ontstaan en de auteur schetst ons de ontwikkeling van één van de bijzonderste onder hen, de Harvard Law School. De eerste hoogleraren waren hier tevens rechters uit de hoogste hoven en hun onderwijs was zuiver professioneel. In 1829 onderscheidde zich hier Joseph Story die tevens rechter was in het Supreme Court.

In 1870 doceerde te Harvard de deken Langdell, die de befaamde Case-method heeft ingehuldigd, die sedertdien de basis gebleven is van het rechtsonderwijs in de Verenigde Staten. Volgens hem diende de bibliotheek het laboratorium te zijn van de student in de rechten. Hij publiceerde in 1871 zijn boek met een « Selection of Cases », voorbeeld dat nadien door honderden gelijkaardige publicaties werd gevolgd.

Aldus ontwikkelde zich geleidelijk, zonder enige officiële norm, een algemene standaard voor de studie in de

rechten. Er werden weldra minima-eisen voor de Law-schools gesteld en een afdeling van de American Bar Association houdt zich bezig met de inspectie van deze Law Schools. Thans bestaan er aldus 128, met een beroepsopleiding die 3 jaar duurt en waarvan de lessen gevolgd worden door ongeveer 54.000 studenten.

Elk jaar worden er door de Law Schools ongeveer 10.000 afgestudeerden tot de Balie toegelaten. Merkwaardig is het vast te stellen dat dit cijfer op gelijk peil blijft met datgene dat reeds 30 jaar geleden bestond. Niettegenstaande dit kan men toch niet spreken van een tekort aan juristen. Er worden wel aan hen die tot de praktijk worden toegelaten hogere eisen gesteld.

Uit welke middens komen nu die studenten van de Law Schools? Hun rekrutering is volledig vrij. Maar wanneer men nagaat op sociologische gronden vanwaar ze herkomstig zijn, stelt men vast dat er tussen hen meer katholieken en Joden zijn dan protestanten en dat er meer komen uit de steden dan uit het platteland.

De Law Schools staan niet allen op hetzelfde peil en, zonder dat daarvoor enig officieel criterium kan aangelegd worden, zijn er enkele die een oneindig hoger prestige hebben weten te verwerven dan de andere. Thans zijn er ongeveer 8 van deze « Top Schools », waarin 21 procent van al de studenten gevormd worden. Het is ook een feit dat in de grote associaties van advocaten de leden die er deel van uitmaken, gevormd werden in een klein aantal Law Schools.

Eén van de zeer interessante hoofdstukken van het boek is datgene waarin de auteur uitweidt over de vraagstukken die het gevolg zijn van de dubbele wetgeving en de dubbele rechterlijke organisatie, het federaal recht en het recht van de afzonderlijke staten. Dit brengt ongehoorde moeilijkheden mee en eist een voortdurende inspanning om wetsconflicten op te lossen. Hoe hinderlijk deze moeilijkheden ook zijn, toch, zegt schrijver, is het een prijs die de Amerikanen gaarne betalen voor de deugden van hun federaal systeem. Hij wijst er verder op hoe de zogenaamde Commerce Clause, in art. 1, sectie 8 van de Amerikaanse grondwet, waardoor aan het Congres de macht gegeven wordt zowel de handel met vreemde naties als deze tussen de verschillende staten te reglementeren, misschien meer gedaan heeft dan welke andere bepaling van de grondwet ook om van Amerika een natie te maken. Na een serie treffende voorbeelden te hebben uitgediept komt de auteur tot de conclusie dat bij de zo hinderlijke conflicten die voortdurend opduiken tussen de federale en de statenwetgeving, de oplossing ten slotte gevonden wordt in de traditie van de Engelse Common Law, die Amerika van Engeland heeft geërfd.

De schrijver weerlegt hier ook een bewering die dikwijls vernomen wordt: dat de Amerikaanse rechtbanken politiek geëngageerd zijn. Niettegenstaande de politieke inslag van zovele processen die ze te berechten hebben, mag niet gezegd worden dat de Amerikaanse hoven politiek ingesteld zijn. Zij lossen de hun voorgelegde problemen op, steeds in de geest van de Common Law.

In het laatste hoofdstuk van het boek wordt gehandeld over de vrijheidsrechten, en dan vooral over het negerprobleem, dat voor de Verenigde Staten van zulk reusachtig belang is. Gegroeid uit het slavernijstelsel der 17e eeuw, voorwerp van de grote burgeroorlog en van de belangrijke 13e, 14e en 15 amendementen aan de Constitutie, geeft de schrijver ons een summier overzicht van de ontwikkeling van het rasprobleem in de jurisprudentie met bespreking van de verschillende bekende arresten zowel in conservatieve als in vooruitstrevende zin.

Achtereenvolgens gaat de auteur na welke de evolutie geweest is van de toepassing der vrijheidsrechten voor de negers op het terrein van het stemrecht, van het onder-

wijs, de werkverschaffing, de huisvesting en de rechtsbedeling. Aan de hand van een bespreking van de bijzonderste arresten die op dit terrein geveeld werden door het Hoogste Gerechtshof, onderstreept de auteur zowel de geweldige vooruitgang die tot stand is gekomen op wetgevend gebied als de actie van fanatieke tegenkanting die nog regelmatig wordt ondervonden. Zijn besluit is er echter een van optimisme, al is de weg die dient afgelegd te worden nog zeer lang.

Het boek van Prof. Erwin Griswold is uitermate boeiend. Het vormt een uitstekende inleiding tot het rechtswezen in de Verenigde Staten. Het is vooral een boek dat te goeder trouw geschreven is. Zowel de gunstige als de nadelige elementen worden met volkomen oprechtheid in het licht gesteld en de diepere ondergrond van heel het werk bestaat er in te betogen dat, hoe groot ook de tekortkomingen mogen zijn, deze uiteindelijk zullen overwonnen worden door de toepassing van de grote principes van de Engelse Common Law, die in het Amerikaanse volk steeds levend zijn gebleven.

René Victor

RECHTERLIJK LEVEN

Afscheid van de heer Vrederechter Victor Van der Mensbrugge.

De geachte Vrederechter van het kanton Borgerhout, de heer Victor Van der Mensbrugge, kwam zopas tot het emeritaat en op vrijdag 15 november 11. had er in de lokalen van het Vrederecht een plechtigheid plaats waarbij afscheid werd genomen van de zo sympathieke magistraat.

Het kanton Borgerhout is één van de zwaarste kantons van het land en gedurende jaren heeft de heer Vrederechter Van der Mensbrugge, de taak die hem opgelegd was, vervuld niet enkel met de meeste nauwgezetheid, doch steeds met vaderlijke bezorgdheid en met goed humeur.

De rechtsonderhorigen van dit groot kanton zullen veel aan hun Vrederechter verliezen.

Er was dan ook een zeer talrijk gezelschap opgekomen om de heer Van der Mensbrugge bij zijn afscheid hulde te brengen en de grote genegenheid die hem in alle middens werd toegedragen werd in voortreffelijke bewoordingen geuit door een hele reeks sprekers.

Eerst was het de toegevoegde Vrederechter Jaspers, die de grote kwaliteiten van zijn collega in het licht stelde en daarna werd achtereenvolgens het woord gevoerd door de heer Janssens, Voorzitter van de Rechtbank, de heer Eerste Substituut Verstraete, afgevaardigde door de heer Prokureur des Konings, Mr. Louis Rombaut, Stafhouder der Balie van Antwerpen en verder hadden nog een hele reeks spreekbeurten plaats namens de notarissen, de deurwaarders, de griffie, enz.

Op treffende en gemoedelijke wijze dankte de feesteling voor de sympathiebetuigingen. Nadien had er nog een gezellig samenzijn plaats in het groot lokaal van het Vrederecht waar de champagne rijkelijk geplengd werd en waar nog een mooie hulderede werd uitgesproken door de heer Sledsens, Burgemeester van Borgerhout.

Het Rechtskundig Weekblad wenst de sympathieke Vrederechter nog een lang otium cum dignitate.

BALIELEVEN

Plechtige Openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel op 22 november 1968.

De openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap te Brussel heeft wel af te rekenen met de handicap dat pas veertien dagen vroeger in dezelfde zaal der plechtige zittingen van het Hof van Beroep de « Conférence du Jeune Barreau » haar openingszitting heeft gehouden.

Nog altijd beschouwen vele genodigden vermoedelijk de tweede vergadering als een soort tweedehands-opvoering van de eerste zitting in het Nederlands. Zij hebben weer duidelijk ongelijk gekregen.

Niet enkel door de taal ontstaat er een verschil van atmosfeer. De zitting van het Vlaams Pleitgenootschap is minder plechtig, heeft mogelijk wat minder allure, trekt niet hetzelfde grote en mondaine publiek aan, de redevoeringen zijn minder retorisch, het applaus is gedempter, maar de gehele plechtigheid verloopt in een rustiger stemming, vertoont meer zakelijkheid en nuchterheid en is ook heel wat korter.

Voorzitter Frans De Luyck kon in zijn begroeting van de hoogste magistraten van het land en van de vooraanstaanden uit de baliewereld, het bijzonder voorrecht inroepen de eerste te zijn die op een openingszitting de nieuw verkozen Deken der Jonge Nationale Orde, Mr. Gilson de Rouvieux, kon verwelkomen. Hij vergat niet terloops de Heer Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie Ganshof van der Meersch te vermelden als de eerste magistraat in 's lands geschiedenis die in deze hoge functie de eed aflegde in het Nederlands.

De belangwekkende openingsrede van Mr. Hugo Weckx: « Kanttekeningen bij de emancipatie van de vrouw » verschijnt in extenso in de kolommen van d't blad. Zij was beheerst, vlot en overtuigend. Het mannelijk publiek luisterde ontspannen en met een geamuseerde glimlach naar alles wat over de tyrannie en onnatuurlijke voorrechten van hun geslacht werd verkondigd. Of bij hen ook innerlijke overtuiging werd gewekt, bevestigd of gewijzigd, was moeilijk uit te maken. De dames luisterden met grote ernst, concentratie en gespannen aandacht; zij zaten kaarsrecht en knikten af en toe nadrukkelijk om hun instemming te betuigen.

De openingsredenaar heeft alvast heel wat dames van zijn grote pleitersgaven overtuigd. Het weze toch gezegd dat beide geslachten in een sterk en unaniem applaus toonden hoe zij de inspanning en het talent van de redeaar naar waarde schatten.

De klassieke repliek die de Heer Stafhouder Baugniet in het Frans uitsprak, was kort en bewees dat het hoofd der orde een even overtuigd feminist is als de openingsredenaar. Kritiek op diens stellingen werd niet geleverd. Na de nationale en internationale teksten over de rechten der vrouw te hebben ontleed, terloops pleitend voor volledige gelijkheid der vrouw ook in de vervulling van een soort verplichte civiele dienst, brak de Heer Stafhouder ten slotte een lans voor de actieve medewerking van de heren der schepping in het huishouden tot en met de vaat- en de baby-verzorging.

En nog applaudisseerde de hele zaal.

Voorzitter en Mevrouw De Luyck ontvingen daarop hun talrijke genodigden op een schitterend geslaagde receptie in de salons van een hotel der stad.

Wat laat op de avond verenigde een banket talrijke confraters en magistraten met of zonder hun al of niet geëmancipeerde echtgenoten. Na de gebruikelijke toespraken werd voor het eerst in de geschiedenis van het Vlaams

Pleitgenootschap een zeer korte revue ten gehore gebracht. Deze lofwaardige eerste poging belooft veel voor de toekomst wanneer nog grotere stielkennis en ervaring het talent van de acteurs zal hebben aangevuld.

En er werd gedanst en nagekout tot in de vroege ochtend.

H.S.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Voetbal. — Antwerpen : 9 - Brussel : 4.

« A vaincre sans péril, on triomphe sans gloire. »

De snuggere lezer, bij wie dit citaat naklinkt, alsof het niet door le Comte in « Le Cid », maar door Charles de Gaulle himself werd uitgesproken, en in wiens netvlies de zoëven gelezen speelscore nog staat afgedrukt, zou meteen kunnen opmerken dat als men 4 doelpunten te incasseren krijgt, het eerder ongepast is te beweren dat er helemaal geen gevaar is geweest.

Toch moeten wij de lezer tegenspreken. Reeds bij de allereerste spelfasen immers, kwam het ons voor dat de Brusselaars niet beschikten over hun titularis-doelwachter, en gewoonweg beroep hadden gedaan op « manneke pis » om tussen de latten te staan. De man graaide naar alles, behalve naar het leder, zodat men het eigenaardig verschijnsel te zien kreeg, dat, trappen in de richting van het Brussels doel — zonder dat men hier kon gewagen van echte « doeltrappen » — toch in de netten belandden.

Boekten de Sinjoren een groot aantal doelpunten, dat in de gegeven omstandigheden moeilijk kon geëvenaard worden door de Brusselaars, toch moet toegegeven worden dat laatstgenoemden doelpunten van een meer zuiver gehalte scoorden.

Antwerpen heeft thans ook zijn « coach »: een zware jongen met licht Antwerps aksent, maar biezonder op de hoogte van de taak die hij zich op stilzwijgende wijze, — en dus met instemming van de ploeg —, heeft toegeëigend. De Heer Van der Straten zal zeker ook appreciëren dat hij een collega bijheeft.

Niets staat thans de stichting in de weg van het Verbond der Coaches van Belgische Voeballende Advokaten, al dan niet aangesloten bij het Verbond van Belgische Advokaten.

Ludens.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

Van Angeren, Jan Adriaan: De gewone rechter en de administratieve rechtsgangen. Deventer A.E.E. Kleu-ver.

Handelingen van de Nederlandse Juristenvereniging. 98^e jaargang. 1968. Deel I. Zwolle. W.E.S. Tjeenk Willink.

Mewissen D. H. M. De Europese conventie en het Nederlandse recht. Een onderzoek naar de verhouding tussen internationaal en nationaal recht, in het bijzonder toegelicht aan de hand van Nederlands constitutioneel recht en van de verhouding tussen de Europese Conventie tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden en Nederlands recht. 1968. Leiden, A. W. Sijthoff.

Symbolae juridicae et historicae Martino David dedicatae. Ediderunt J.A. Ankum, R. Feenstra, W.F. Leemans.

- Leiden L. J. Brill, 1. Jus Romanum. 1968. — 2. Jura Orientis Antiqui. 1968.
- De Rechten van de Mens. Voordrachten gehouden ter gelegenheid van de 39^e gedenkdag der stichting van de Rijksuniversiteit te Leiden. (Ten geleide van P. Muntendam. Leiden.) Leiden, Universitaire Pers. 1968. (Leidse voordrachten. No. 48.)
- Francke Joh. Over het recht en de plicht tot werkstaking. (Een historisch overzicht.) Woord vooraf door J. C. Nieuwlaet. Rotterdam. Gereformeerd sociaal en economisch verband. 1968.
- Beekman E. De invloed van de B.T.W. op de administratie. Deventer AE. L. Kluwer. 1968.
- Tuk C. P. Wet op de omzetbelasting 1968 (B.T.W.). Belangrijke verschillen met de Wet op de Omzetbelasting 1954. Gorinchem, J. Noorduijn en Zoon.
- Wardenier H. G. M., Vermeulen H. W. en van Dijk J. — B.T.W. en bedrijf. — Alphen a/d Rijn, Samsom, 1968.
- Rapport en debat inzake «Proeve van een nieuwe grondwet.» Deventer AE. E. Kluwer. 1968. (Geschriften van de Vereniging voor belastingwetenschap, n° 127.)
- Drost H. L. Fiscale wetenswaardigheden rond levensverzekering. Leiden. De Vraagbaak. 1967.
- Bespreking van het rapport van de Commissie «Rechter en belastingadministratie tegenover het belastingrecht.» Deventer AE. E. Kluwer. 1968 (Geschriften van de Vereniging voor Belastingwetenschap, n° 121.)
- Blaas F., Cornel J. en Staal R. H. — Practische behandeling van belastingwetten. Achtste druk. 's Gravenhage. G. Delwel. (Supplement op de 8^e druk: Wet op de omzetbelasting [B.T.W.].)
- Smeets M. J. H. en Meihuizen J. H. — Beknopte belastinggids. 50^e aanvulling op de 10^e druk. 1968. Amsterdam. L. J. Veen.
- Wempe A. A. — Belastingrecht. Voor het examen moderne bedrijfsadministratie en het Staatspraktijkdiploma. Suppl. bij de 18^e druk. 1968. Purmerend. J. Muusses.
- Burgerlijk Wetboek. — Met een inleiding van H. L. Bakels. 3^e druk. Deventer, AE. E. Kluwer. 1968.
- Asser C. — Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. 3. Verbintenissenrecht, 2^e stuk. De overeenkomst en de verbintenis uit de wet. 3^e druk. Bew. door L. E. H. Rutten. Zwolle W. E. J. Tjeenk Willink, 1968.
- Stein P. A. — Compendium van het burgerlijk procesrecht. (Voorw. door H. K. Köster. 1968. Deventer. AE. E. Kluwer.
- Van Bemmelen J. M. en Burgersdijk H. — Arresten over strafrecht. 7^e druk. Haarlem. H. D. Tjeenk Willink en Zoon. 1968.
- Van Schravendijk Otto, Ernest. — Leemten in het gratierecht. Een kritisch onderzoek als inleiding tot een regeling van het instituut der voorwaardelijke gratie en tot herwaarderling van het legislatief gratierecht. Met een voorwoord van A. Mulder. Deventer. AE. E. Kluwer. 1968.
- Brouwers R. J. M. H. en Leyendekkers O. — Handel en wet. Bedrijf en recht, onder hoofded. van W. C. L. Van der Grinten. (J. A. Koning en F. F. M. Stolwijk.) Losbladig in ringband. Alphen a/d Rijn. Samsom. 1968.
- Van der Heyden E. J. J. — Handboek voor de naamloze vennootschap naar Nederlands recht. 8^e druk. Bewerkt door W. C. L. Van der Grinten. Zwolle. W. E. J. Tjeenk Willink. 1968.
- De nieuwe wetsontwerpen vennootschapsrecht. De jaarrekening van ondernemingen. Door Th. S. Ysselmuiden. Herziening van het enquêterecht. Door C. J. H. Lankhof-Verboom. (Voorbericht van J. M. Polak.) Deventer. AE. E. Kluwer. 1968.
- De Jonge A. A. — Crisis en critiek der democratie. Anti-democratische stromingen en de daarin levende denkbeelden over de Staat in Nederland tussen de wereldoorlogen. Assen. Van Gorcum & Co. 1968.
- Lijphart A. — Verzuiling, pacificatie en kentering in de Nederlandse politiek. Amst. J. H. de Bussy. 1968.
- Bartlema S. en Huizer M. — Nederland, een rechtsstaat. Culemborg. Stam-Kemperman. (7^e gew. druk.) 1968.
- Jansen M. — Staatsinrichting. 8^e druk. Assen. Van Gorcum & Co. 1968.
- Van der Veen M. J. H. — Hoe ons land geregeerd wordt. 24^e druk. Zutphen. W. J. Thieme & Co. 1968.
- Duynstee F. J. F. M. en Boeren J. A. — Staatsrechtelijke beslissingen. 4^e herziene druk van: Arresten over Staatsrecht. 1. Grondrechten. Onteigening. Haarlem. H. D. Tjeenk Willink. 1968.
- Kempe G. Th. — Franz von Liszt en de criminologie. Amst. Noord-Holl. U. M. (Mededelingen der Kon. Ned. Academie van Wetenschappen.) 1968.
- Telders C. H. — De schadeloosstelling voor onteigening. De rechtspraak van de Hoge Raad tot 1 juli 1967. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. 1968.

Frankrijk

- Blind S., La Participation et l'Intéressement des travailleurs. Les Plans d'épargne de l'entreprise. Ed. d'Organisation.
- Garcin (Me William), Cogestion et Participation dans les entreprises du Marché commun. (Législations et Etudes comparatives). Ed. Jupiter.
- Lindon R., Le Style et l'Eloquence judiciaires. Albin Michel.
- Champion J., Les Régimes matrimoniaux et les Contrats de mariage. - 4e éd. Delmas.
- Durand P. et Latscha J., Le Groupement d'intérêt économique. Préf. de Michel Debré. Libr. techniques.
- Léauté J. Les Prisons. Press. Univ. de France.
- Martin J. F. La pratique du règlement judiciaire. Liquidation des biens - Faillite - Banqueroute. Delmas.
- Perot-Lorel M. A., Les Principes de protection des dessins et modèles dans les pays du marché commun. Préf. de Henri Desbois. (Publications de la faculté de droit et des sciences économiques de Grenoble. Série « droit de la propriété industrielle »). Mouton.
- Voulet J., La Rupture du contrat de travail. 3e éd. Delmas.

Engeland

- Cox A., The Warren Court: Constitutional Decision as an Instrument of Reform. Harvard U.P.: Oxf. U.P.
- Cracknell D. G., Real Property. Butterworth.
- David R. & Brierly J. E., Major Legal Systems in the World Today. Stevens & Sons.
- Harvey J. & Bather L., British Constitution. Macmillan.
- Morgan D. St. Clair & Morris G. E., How to Form a Private Company. Jordan.
- Sawer G., Australian Federalism in the Courts. Stud. in Aust. Fedn. Melbourne U.P.: Camb. U.P.
- Scandinavian Studies in Criminology. v. 2. Aspects of Social Control in Welfare. Ed. N. Christie. Tavistock Pubns.
- Shoolbred C. F., A Guide to Recent Criminal Legislation. Pergamon P. 68.
- Skolnick J. H., Justice without Trial: Law Enforcement in Democratic Society. Wiley.
- Vick R. W. & Shoolbred C. F., The Administration of Civil Justice in England and Wales. Pergamon P. 1968.

Duitsland

- Denninger E.*, Polizei in der freiheitlichen Demokratie. - Frankfurt a.M. Berlin: Metzner 1968.
- Engisch K.*, Die Idee der Konkretisierung in Recht und Rechtswissenschaft unserer Zeit. 2., erg. Aufl. - Heidelberg: C. Winter. 1968.
- Klein H.H.*, Bundesverfassungsgericht und Staatsraison. Ueber Grenzen normativer Gebundenheit d. Bundesverfassungsgerichtes. - Frankfurt a.M. Berlin: Metzner 1968.
- Moons R.*, Der Verbrechensbegriff in Oesterreich im 18. und 19. Jahrhundert. Sinn-u. Strukturwandel. - Bonn: Röhrscheid 1968. (Rechtsvergleichende Untersuchungen zur gesamten Strafrechtswissenschaft N.F.)
- Luther R.*, Einführung in das italienische Recht. - Darmstadt: Wissenschaftliche Buchges. 1968.
- Richardi R.*, Kollektivgewalt und Individualwille bei der Gestaltung des Arbeitsverhältnisses. - München: Beck 1968. (Münchner Universitätschriften. Reihe d. Jurist. Fak. Bd 6.)
- Rode K.*, Die Ausfertigung der Bundesgesetze. - Berlin: Duncker u. Humblot 1968. - Schriften zum öffentlichen recht. Bd 78.
- Schmidt - Rimpler W.*, Die Gegenseitigkeit bei eiseitig bedingten Verträgen, insbesondere beim Versicherungsvertrag. Zugleich e. Beitr. z. Lehre vom Synallagma. - Stuttgart: Enke 1968. (Abhandlungen aus dem gesamten Bürgerlichen Recht, Handelsrecht und Wirtschaftsrecht. H. 36.)
- Schulze, O. u. Wesener H.*, Das neue Verfahren in Patent- und Warenzeichensachen. Das Gesetz z. Aenderung d. Patentsgesetzes, d. Warenzeichengesetzes u. Weiterer Gesetze in seinen Auswirkungen. - Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1968.
- Simitis, Spiros.*, Automation in der Rechtsordnung, Möglichkeiten und Grenzen. Karlsruhe: C.F. Müller, 1967. (Juristische Studiengesellschaft Karlsruhe. Schriftenreihe. H. 78.)
- Leibholz G., u. Rinck H.J.*, Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. Kommentar an Hand d. Rechtsprechung d. Bundesverfassungsgerichts. Unter Mitw. von K. Helberg. 3., durchges. u. durch. e. Nachtr. erg. Aufl. Köln-Marienburg: O. Schrimt. 1968.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor sociaal recht: jg. 1968 - nr. 5:

Swinnen R.G.S., Het recht op schadevergoeding wegens wederrechtelijke verbreking van de arbeidsovereenkomst vóór haar begin van uitvoering.

Tijdschrift voor Notarissen: jg. 1968 - nr. 11:

Du Faux H., Mag een vennootschap in vereffening inbreng doen aan een P.V.B.A.?

Tijdschrift voor Gemeenterecht: jg. 1968 - nr. 10:

Openbare Onderstand. — Aanbesteding. — Militie. — Gemeentepersoneel. — Gemeentesekretaris. — Stedebouw.

Nederlands Juristenblad: jg. 1968 - nr. 39:

Van der Ven J.J.M., Recente natuurrechtsfilosofie in de Duitse Bondsrepubliek. — Gerbrandy S., Met list of kunstgreep vervaardigde foto's. — Kisch I., Een ereschuld ingelost. — Smeets J.H., De rechterlijke macht in Griekenland. — Installatie Commissie rechtsbijstand onvermogens. — Leyten J.C.M., Pluraliteit van schulden en dus failliet? — Marius Gerlings H.J., De Koning(in).

Nr. 40:

Leyten J.C.M., niet-tijdig en niet-genoegezaam protesteren tegen ontvangen facturen. — Vreeswijk J.A., Nogmaals: de positie van de stagiaire bij ontstentenis van zijn patroon. — Baanhakker A.J., Nogmaals: het wapen van Mr. P. Van Vollenhoven en dat van zijn kind(eren). — Van Sandick J.C., Ontslag « op verzoek » bij het bereiken van de leeftijdsgrens. — Czapski G., Nieuwe Duitse wetbepalingen inzake registratie van fabrieks- en handelsmerken. — Van Bemmelen J.M., Psychiatrisch Juridisch Gezelschap. Vergadering van 26 oktober 1968.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie: jg. 1968 - nr. 5017:

Hardenberg L., De onderhandeling in België en Nederland (II, slot). — Kollewijn R.D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Internationaal Privaatrecht. (V).

Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen: jg. 1968 - nr. 11:

Brüll D., Het einde van de vernieuwing van de vennootschapsbelasting. — Ovezall R.J., De « secondary offering » van aandelen Koninklijk Zout-Organon in januari 1968. — Arndt H., Makroökonomische Probleme der internationalen Konzentration.

Ars Aequi: jg. 1968 - nr. 9:

Van Gent J.W.M., Aansprakelijkheid bij liften. — Verdam P.J., Prof. A. Anema.

Journal des Tribunaux: jg. 1968 - nr. 4635:

Marchal A., Périculosité physique et psycho-mentale en droit pénal belge.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie: jg. 1968 - nr. 2:

Vassalli G., Problèmes relatifs à la constitution de partie civile dans le procès pénal en Italie.

Revue de l'administration et du Droit administratif de la Belgique: jg. 1968:

De Tollenaere V., Eaux, Loi du 28 décembre 1967 relative aux cours d'eau non navigables.

Res Publica: jg. 1968 - nr.:

Norrenberg D., La gestion du Ministère de l'Education nationale et de la Culture. — De Nolf R., The Federalism in Belgium as a constitutional problem. — Berghthun O.L. en Nielsen T.T., Comecon and EEC. A comparative analysis. — Creteur M., Le mouvement de contestation à l'Université libre de Bruxelles. — Sternberg Motaldi A., Nature et évolution historique des mouvements d'Extrême droite en Europe Occidentale. — Moulin L., Les intellectuels et le communisme. — Neiryneck M., Het Belgisch socialisme tussen 1914 en 1940.

Annales de la Faculté de Droit de Liège: jg. 1968 - nr. 1:

Lienard-Ligny M., L'autonomie de la volonté face aux lois impératives dans les contrats internationaux. — Demarcat P., La condition des auteurs étrangers en Belgique. — Kellens G., Du « Crime en col blanc » au « Délit de Chevalier ».

Recueil Dalloz Sirey, (Parijs): jg. 1968 - nr. 37:

Notes de Jurisprudence.

Nr. 38:

Debray B., La lettre recommandée dans la procédure civile et commerciale.

Nr. 39:

Debray B., La lettre recommandée dans la procédure civile et commerciale (fin).